

Suomalaisen kirkollisen työn keskus
TOIMINTAKERTOMUS 2017

Sisällysluettelo

Puheenjohtajien tervehdys	3
1. Keskusjärjestön toiminta	4
1.1. Vuosikokous ja luottamushenkilöt	4
1.2. Johtokunta	4
1.3. Palvelukysely	5
1.4. Strategia	6
1.5. Talous	7
1.6. Alueelliset neuvottelupäivät	8
2. Tiedotus	9
2.1. Rengas-lehti	9
2.2. Sähköinen viestintä	10
3. Kirkollinen työ	10
3.1. Kristillinen kasvatus	10
3.2. Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia	12
3.3. Diakonia ja kriisituki	13
3.4. Pappien yhdys- ja tukihenkilö	13
3.5. Seminaarit	14
4. Seurakuntatoiminta	14
4.1. Paikallisseurakuntien toimitilat	14
4.2. Alueet ja seurakunnat	15
4.2.1. Pohjoinen: Bremen, Hampuri, Kiel, Lyypekki	15
4.2.2. Länsi: Düsseldorf, Köln, Münster, Ruhrin alue	17
4.2.3. Lounas: Frankfurt, Karlsruhe, Rhein-Neckar	20
4.2.4. Etelä: München, Nürnberg, Stuttgart	23
4.2.5. Itä ja keski: Berliini, Bielefeld, Dresden, Hannover	25
Liitteet	
Lähetyskannatus	29
Johtokunta, papit, työntekijät	30
Jumalanpalvelustilasto	31
Tilasto kirkollisista toimituksista	32
„Suomi 100“ –tapahtumat	33
Seurakuntien jäsenmäärät	34
Suomalaiset Saksassa -tilasto	35

Kannen kuva: Emma Valtonen Liekit-musikaalissa, kuva: Jens Kemle

2017 - juhlien ja tulevaisuuden suunnittelun vuosi

Puheenjohtajien tervehdys

Saksan suomalaisen kirkollisen työn vuosi on ollut todella vilkas: se on täytynyt tavallisen seurakuntatyön lisäksi mm. merkivuosiensa juhlinnasta, musikaaliesityksistä, uuteen nettisivustoon siirtymisestä ja tulevaisuuden suunta-aikeiden vetämisestä. Vuoteen sisältyi paljon työtä, jonka papit, seurakuntien vapaaehtoistyöntekijät, SKTK:n toimisto ja johtokunta ovat kukin tahollaan mutta myös yhdessä suunnitelleet, organisoineet ja toteuttaneet.

Lutherin juhluvuotta ja Suomen satavuotista itsenäisyyttä juhlittiin suomalaisissa seurakunnissa yli koko Saksan. Yksi suurimmista tempauksista oli Liekit-musikaalin toteutuminen Kölnissä ja Frankfurtissa. Musikaali onnistui erinomaisesti ja sen saama suosio ylitti odotukset. ”Suomi 100” -juhlit työllistivät seurakuntia ja niiden kirkkoraateja sekä kielikouluja joka puolella ja vaativat ylimääräistä työtä kaikilta järjestelyihin osallistuneilta. Vastuun kantaminen suurissa ja pienemmissäkin projekteissa ei aina ole helppoa, eikä työtä tehdä vain silloin, kun se huvittaa. Vastuun kantaminen vaatii vahvaa sitoutumista ja vie vapaa-aikaa. Innostunut yhteistyö on onnistunut lopputulos kuitenkin lujittavat yhteenkuuluvuutta, tasoittelevat matkan vaivat ja antavat uutta voimaa.

Seurakunnista osallistuttiin aktiivisesti myös muiden tahojen järjestämiin ”Suomi 100” -juhlallisuuksiin ja monilla paikkakunnilla tehtiin yhteistyötä esimerkiksi Suomen edustustojen ja DFG:n kanssa. Näin Suomi ja suomalainen kirkollinen työ saivat reilusti lisää näkyvyyttä Saksassa. Näkyvyys Suomen suuntaan on parantunut Lukkari-sivuston ansiosta. Siirryimme vuoden 2017 alussa käyttämään samaa julkaisujärjestelmää Suomen kirkon kanssa. Siirtymävaihe on vaatinut paljon työtä toimittaja Ritva Prinziltä, joka jatkaa seurakuntien tiedottajien perehdyttämistä uusien nettisivujen käyttöön. Pääsimme pilottimaaksi, kun Suomen kirkon ulkosuomalaistyö vuoden 2018 alussa aloittaa esittelyn eri maissa tehtävästä suomalaistyöstä sosiaalisen median kautta.

Saksan suomalaisen kirkollisen työn uuden strategian 2017-2025 työstäminen aloitettiin noin kaksi vuotta sitten ja saatiin kuluneena vuonna päätökseen. Strategiaa pohjustettiin suurimmissa seurakunnissa toteutetulla tarvekyselyllä. Työn tulokset esiteltiin aluepäivillä marraskuun alussa työmme vastuunkantajille ja niistä kerrotaan laajemmin Rengas-lehdessä 1-2/2018. Strategiaa ei ole tehty pölyttymään pöytälaatikkoon, vaan sen on tarkoitus toimia ohjenuorana SKTK:n johtokunnan, pappien ja seurakuntien kirkkoraatien suunnitellessa tulevaa toimintaansa.

Olemme jo nyt askelen lähempänä yhtä uuden strategian visiota: ”Kaikki Saksassa asuvat ja Saksaan muuttavat suomalaiset ovat tietoisia toiminnastamme.” Olemme kuluneena vuonna päässeet myönteisesti esille Saksan tiedotusvälineissä, sosiaalisessa mediassa sekä Lukkari-sivuston ja lehdistön kautta myös Suomessa. Tästä on hyvä jatkaa kohti uusia haasteita!

*Annaliisa Kühn
puheenjohtaja*

*Essimari Kairisto
varapuheenjohtaja*

Kuva: Mauri Lumamo

1. Keskusjärjestö tarjosi seurakuntatyölle vakaat puitteet

SKTK:n vuosikokous järjestettiin Hannoverissa. Saksassa tehtävän suomalaisen kirkollisen työn strategian laatiminen saatettiin päätökseen. Suurimpien seurakuntien alueella asuvilta suomalaisilta tiedusteltiin heidän toiveitaan palvelukyselyllä.

1.1. Vuosikokous Hannoverissa

Suomalaisen kirkollisen työn keskus ry:n sääntömääräinen vuosikokous pidettiin lauantaina 18. maaliskuuta hotellissa Hanns-Lilje-Hausissa Hannoverissa. Vieraanamme olivat Suomen kirkon ulkosuomalaistyön uusi johtaja Mauri Vihko ja koordinaattori Susanna Merikanto-Timonen sekä Suomen Berliinin suurlähetystöstä konsuli Minna Kuronen. Pohjois-Saksan merimieskirkkoa edustivat Johanna Elo-Schäfer ja Satu Oldendorff.

SKTK:n 18 jäsenestä 16 suomalaista seurakuntaa ja suomalais-saksalaisten nuorten yhteisö (GfdJ) olivat lähettäneet kokoukseen virallisen edustajansa. Nürnbergin seurakunta oli antanut valtakirjalla edustuksensa Münchenin seurakunnan virallisen edustajan käyttöön. GfdJ:lla ei sääntöjensä mukaan ole äänivaltaa SKTK:n vuosikokouksessa. Vuosikokouksen puheenjohtajana toimi Mauri Vihko.

Johtokunnan erovuoroisten jäsenten vaalissa puheenjohtajaksi valittiin ilman vastaehdokkaita Annaliisa Kühn (Dresden). Hän on toiminut vuosina 2013-2016 SKTK:n johtokunnan varapuheenjohtajana sekä puheenjohtajana 2016-2017.

Erovuorossa olleista johtokunnan jäsenistä Felix Tölle (Köln) ei asettunut enää ehdolle. Johtokunnan varajäsenenä vuoden toiminut Maria Sabelus (Kiel) valittiin varsinaiseksi jäseneksi kahdeksi vuodeksi kuten myös uutena vaalissa mukana ollut, GfdJ:n monivuotinen puheenjohtaja Stella Weißenburg (Berliini). Uudeksi varajäseneksi valittiin ilman vastaehdokkaita Reetta Niemi (Lyypekki).

Johtokunnassa jatkoivat ei-erovuorossa olleet varapuheenjohtaja Essimari Kairisto (Düsseldorf), varsinaiset jäsenet Anna-Liisa Diestelhorst (Bielefeld) ja Pirjo Friedrich (München) sekä varajäsen Leena Nikula (München).

Tilintarkastajiksi valittiin uudelleen Margareta Pyykkönen-Bloemer ja Minna Schotten. Kummankin kotiseurakunta on Düsseldorf.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Jatkaa 2016 aloitettua työskentelyä Saksan suomalaisen kirkollisen työn yhteisen strategian tarkistamiseksi mm. johtokunnan ja pappien kokouksessa huhtikuussa. Kartoittaa jäsenkunnan tarpeita kyselytutkimuksella.

Antaa tietoa ja tukea seurakuntien toimintaan ja velvollisuuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Edesauttaa seurakuntien jäsenhankintaa tiedotuksellisin keinoin.

Jatkaa aloitettua aluekeskusten tukemista vuosikokouksen päättämässä laajuudessa sekä vastata niissä toimivien kolmen seurakunta-assistentin työnantajavelvoitteita.

Johtokunnan ilmoitus valita toiminnanjohtaja Mauri Lunamo kassanhoitajaksi seuraavaan vuosikokoukseen asti merkittiin tiedoksi.

Vuosikokous hyväksyi ilman muutoksia yksimielisesti johtokunnan ehdotukset vuoden 2016 toimintakertomukseksi ja tilinpäätökseksi sekä myönsi tili- ja vastuuvapauden johtokunnalle ja kassanhoitajalle. Vuoden 2017 toiminta- ja taloussuunnitelma hyväksyttiin sellaisenaan.

Vuosikokouksen aiemmin tekemän päätöksen mukaan sääntömääräiset vuosikokoukset pidetään pysyvästi Hannoverissa. Viralliset edustajat tahtoivat koeäänestyksellä antaa johtokunnalle tiedoksi, että 10 heistä kannattaa kaksipäiväistä vuosikokoustaapaamista ja vain kolme yksipäiväistä. Seuraava vuosikokous päätettiin pidettäväksi 17.3.2018.

1.2. Johtokunta kokoontui viisi kertaa

Johtokunnan käsittelyyn tulleet asiat valmisteltiin SKTK:n molempien puheenjohtajien, pappien koordinaattorin ja yhdistyksen toiminnanjohtajan muodostamassa työryhmässä, joka kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Myös johtokunta piti neljä kokousta ja käsitteli niissä 63 asialistan kohtaa. Suomalaispappeja edusti johtokunnan työskentelyssä pappien koordinaattori. Kokousten valmistelijana ja sihteerinä toimi yhdistyksen toiminnanjohtaja.

Johtokunnan ja pappien yhteisen vuosittaisen tapaamisen aiheena oli jatkaa Saksassa tehtävän suomalaisen kirkollisen työn strategian valmistelua ja se pidettiin yhdessä GfdJ:n edustajien kanssa huhtikuussa Hannoverissa.

Johtokunnan kokousten esityslistat ja pöytäkirjat olivat luettavissa www.rengas.de-sivuilla samaan aikaan kuin ne lähetettiin kokousten osallistujille.

Johtokunnan kokoonpano sekä pappien ja toimihenkilöiden nimet löytyvät tämän kertomuksen sivulta 30.

1.3. Palvelukysely kartoitti Saksan suomalaisten tarpeita

Berlinissä aiemmin toteutetun palvelukyselyn innoittamana suoritettiin tammikuussa Düsseldorfin, Frankfurtin, Hampurin, Kölnin ja Münchenin seuduilla asuville suomalaisille suunnattu kysely heidän odotuksistaan ja tyytyväisyydestään alueensa suomalaistoimintaan.

Kyselyt toteutettiin avoimena nettikyselynä, jota markkinoitiin sosiaalisen median kanavia käyttäen. Kyselyn sisällöstä vastasivat em. kaupunkien suomalaiset seurakunnat yhteistyössä suomalaisten kielikoulujen kanssa. Hampurissa kysely toteutettiin Pohjois-Saksan merimieskirkon toimesta.

Tammikuun kyselyistä saatiin vastauksia 362, joten tuloksia ei voida suinkaan yleistää edustamaan kaikkien Saksassa asuvien suomalaistaustaisten (30.000-40.000) näkemyksiä. Vastaajista runsas puolet kuuluu ikäluokkaan 30-50-vuotiaat, 20 % on yli 60-vuotiaita. Naisten osuus kaikista vastaajista oli 86 %. Suurin osa on asunut

Saksassa jo vähintään 10 vuotta, lähes kolmannes yli 20 vuotta. Yli puolet vastaajista elää kahden tai useamman lapsen perheessä.

Tuloksia

Lähes 300 vastaajista ilmoitti olevansa tyytyväinen osallistuttuaan myyjäisiin. Jumalanpalvelukset ja Kauneimmat joululaulut saivat molemmat noin 130 mainintaa. Suurinta kiinnostusta vastaajat osoittivat myyjäisiin, konsertteihin ja naisteniltoihin osallistumista kohtaan.

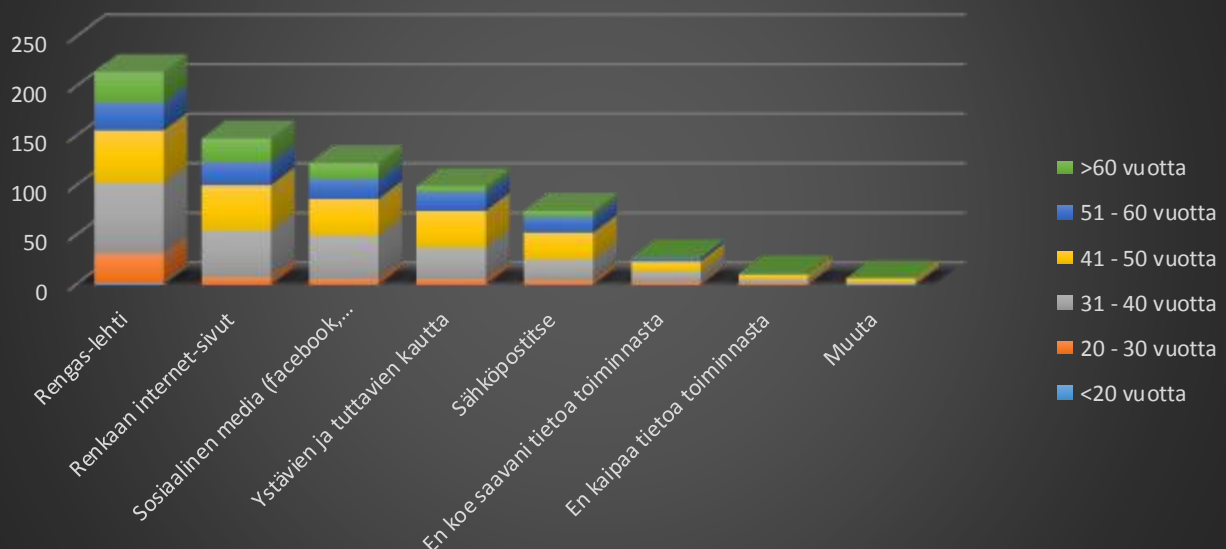
Tärkeimpiä syitä siihen, ettei suomalaistoimintaan oltu osallistuttu, olivat nuoremmilla ajan puute ja vanhemmilla tapahtumien hankala maantieteellinen sijainti eli matkat. Kumpikin maininta sai noin neljänneksen tähän kysymykseen vastanneiden merkinnöistä.

Tiedonlähteeksi suomalaistapahtumista mainittiin Rengas-lehti (24 %), sosiaalinen media (22 %) sekä ystävät ja tuttavat (18 %). Alle 40-vuotiaat löytävät tarvitsemansa tiedot sosiaalisesta mediasta ja sitä vanhemmat perinteisestä paperilehdestä sekä nettisivuiltamme. Ystävät ja tuttavat ovat tärkeä tiedonvälittäjä kaikille ikäryhmille.

Kysyttäessä mitä suomalaistoimintaa eniten kaivataan, saimme vastaukseksi: juttuseuraa, elintarvikkeita ja makeisia, harrastustoimintaa sekä mahdollisuutta saunomiseen.

Mauri Lunnamo

Mistä minkä ikäiset ihmiset saavat tietoa toiminnasta

1.4. Suomalaisen kirkollisen työn strategia valmistui

Saksan suomalaisen kirkollisen työn

STRATEGIA 2017-2025

Työssämme arvostamme:

- Luottamus Jumalaan
- Toisten huomioiminen ja kunnioittaminen
- Yhteisöllisyys, avoimuus, luotettavuus
- Suomalaiset perinteet ja uudistumiskyky

Suomalaisen kirkollisen työn tehtävä

Kutsumme suomalaisia ja suomalaistaustaisia Jumalan kohtaamiseen ja seurakuntayhteyteen Saksassa. Toimintamme tuo turvaa erilaisissa elämäntilanteissa ja tukee suomalaista identiteettiä. Teemme tiivistä yhteistyötä paikallisten saksalaisten seurakuntien kanssa.

Visionimme suomalaisesta kirkollisesta työstä vuonna 2025:

Suomalainen kirkollinen yhteisömme on hengellisen elämän kasvupaikka. Muodostamme aktiivisen tukiverkon, joka on ajan ja tarpeiden mukainen sekä rakenteeltaan joustava. Olemme kaikenikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien matalan kynnyksen seurakunta. Kaikki Saksassa asuvat ja Saksaan muuttavat suomalaiset ovat tietoisia toiminnastamme.

Näin me toimimme

Suomalainen Saksassa

- Olemme matalan kynnyksen seurakunta.
- Ylläpidämme ja vahvistamme suomalaista identiteettiä.
- Luomme kohtaamisia eri-ikäisten välille.
- Kutsumme mukaan toimintaan ja jäsenyyteen.

Prosessit ja toimintatavat

- Viestintä on aktiivista, ajanmukaista, monikanavaista ja yhteistyöhakuista.
- Panostamme hengelliseen työhön.
- Toimimme tiiviissä yhteistyössä eri tahojen kanssa.
- Arvostamme monipuolista osaamista ja kannustamme sen jakamiseen.
- Ylläpidämme joustavaa ja aktiivista tukiverkkoa.

Henkilöstö - oppiminen ja uudistuminen / Talous

- Arvostamme kaikkien vastuunkantajien työtä.
- Panostamme työhön osallistuvien koulutukseen ja ohjaamiseen.
- Toiminta mukautetaan resursseihin, uskallamme uudistua.

1.5. Taloudenhoitajan kertomus

Tilinpäätös osoittaa toiminnallisten kulujen olleen 432.960,50 € (edellisenä vuonna 421.504,70 €) ja toiminnallisen tuloksen päätyneen alijäämäiseksi 13.791,44 € (vuonna 2016 +18.233,43 €). Kertomusvuoden talousarviossa oli varauduttu tulouttamaan omasta vapaasta pääomasta € 17.243,- tuloksen nollamiseksi, joten taloussuunnitelmaan verrattuna toiminnallinen tulos oli budjetoitua € 3.451,56 (€ 33.921,43) parempi.

Taseen arvo laski 5.407,39 € (+ 39.028,91 €) päättyen 219.892,18 € (225.299,57 €) loppusummaan.

Saksan suomalaisen kirkollisen työn rahoituksesta suurin osa saatiin edelleen kirkkojemme väliseen keskinäiseen sopimukseen perustuen Saksan evankeliselta kirkolta (EKD). Edelliseen vuoteen verrattuna luvuissa ei tapahtunut muutoksia. SKTK:lle sekä pappien palkkaukseen ja toimintakuluihin osoitettiin € 163.000,-. Lisäksi EKD korvasi maakirkoille pappien työnantajakuluja 427.049,28 € (408.239,92 €).

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rahoitus oli toimintavuonna yhteensä € 108.000,- (€ 130.515,-) Tästä summasta kirjattiin € 2.000,- Frankfurtin seurakuntatilojen kalustamiseen vuonna 2007 Suomen kirkolta saatua rahoitusta, joka on nyt kokonaan kuitattu.

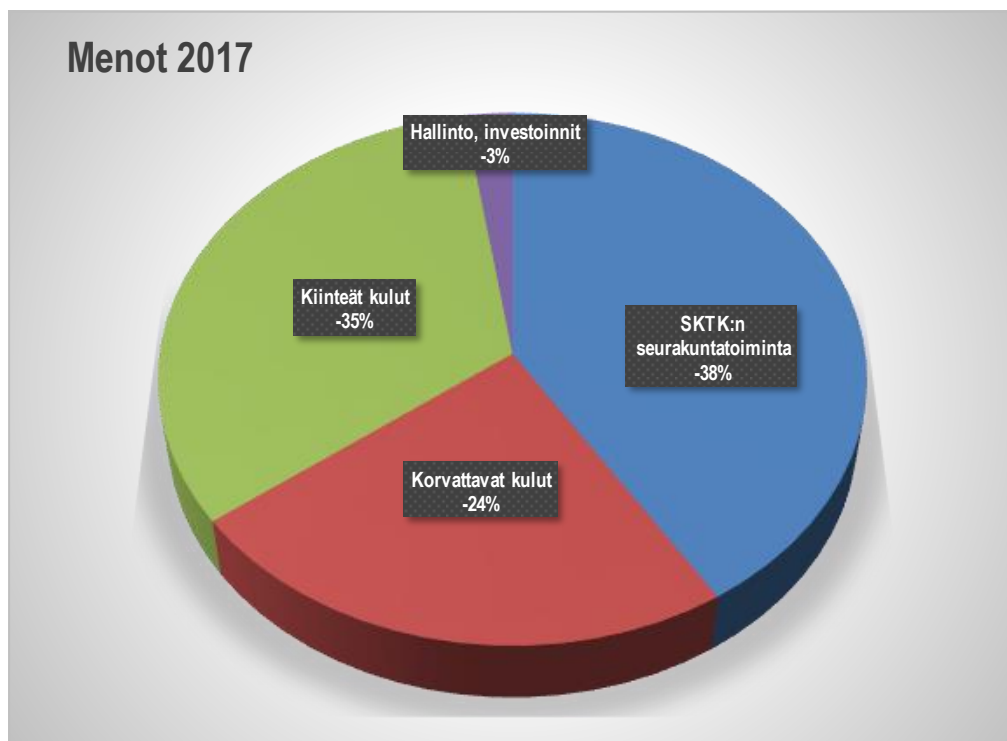
Seurakuntien omassa käytössä olevien toimintatilojen vuokratuloihin saadut avustukset olivat kertomusvuonna samat kuin kahtena viime vuonnakin eli 63.744,- €. Vuokratulot Frankfurtin, Hannoverin ja Kölnin seurakuntien sekä Berliinin Suomi-keskuksen tiloista olivat yhteensä noin 83.000,- €. Omarahoituksella maksettavaksi jäi siis vajaat € 20.000,- €.

Suomi-Seuran ulkosuomalaisen tiedotusvälineiden toimintaan ja järjestöjen tiedotukseen myöntämää avustusta saimme toimintavuonna samoin kuin edellisvuonna 600,- €.

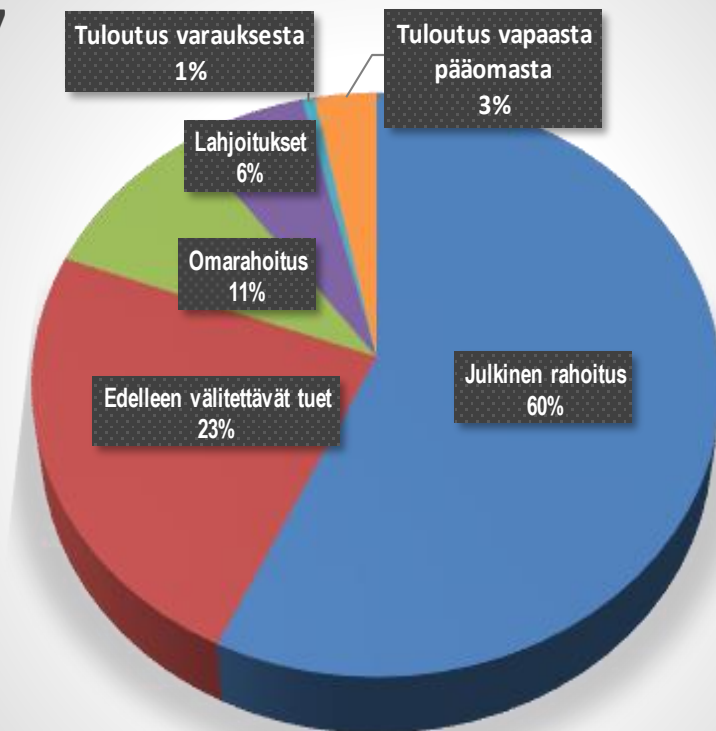
SKTK:n oman varainhankinnan osuus oli € 40.106,69 (vuotta aiemmin € 45.549,65) eli 10 % kokonaistuloista. Omarahoitus koostuu pääosin Renkaan mainostuloista sekä seminaarien ja kurssien osallistumismaksuista. Menopuolella seurakuntatoimintaan käytettiin 41 % (edellisvuonna 38 %) kaikista kuluista. Saksan suomalaiset seurakunnat rahoittivat toimintansa edelleen omalla varainhankinnallaan sekä saamallaan lahjoituksilla.

Kirjanpito pidettiin ja tilinpäätös tehtiin yhdistyksen toimistossa toiminnanjohtajan toimiessa johtokunnan nimitämänä kassanhoitajana. Tilintarkastuksen toimittivat Hannoverissa 23.-24.2.2018 vuosikokouksen valitsemat tilintarkastajat Margareta Pyykkönen-Bloemer ja Minna Schotten.

Tarkemmat tiedot yhdistyksen taloudesta löytyvät tilinpäätöksestä ja taseesta 2017.

Tulot 2017

Saadut lahjoitukset	2016 (€)	2017 (€)	muutos (€)
Alue- ja nuorisotoiminta	1.364,00	1.458,33	94,33
Kirkollinen työ	2.653,00	3.578,34	925,34
Rengas	23.169,00	21.888,33	-1.280,67
Yhteensä	27.186,00	26.925,00	-261,00

Mauri Lunnamo
(teksti ja grafiikat)

1.6. Aluepäivillä pohdittiin uskontunnustusta

Yhteiset aluepäivät toteutettiin 4.-5.11.2017. Alueiden itä-keski ja pohjoinen seurakunnat kokoontuivat Hannoverissa ja etelän, lännen ja lounaan seurakunnat Kölnissä. Päivien teeman ”Minä uskon?” alla keskusteltiin uskontunnustuksesta. Lisäksi seurakuntien vastuunkantajille esiteltiin Saksan suomalaisen kirkollisen työn strategia ja he suunnittelivat seuraavan vuoden toimintaa.

Ritva Prinz

2. Tiedottamista sosiaalisessa mediassa lisättiin

Juhlavuodet ”Suomi 100” ja ”reformaatio 500” huomioitiin erityisesti Rengas-lehden sisällössä. Uudet nettisivut saivat innostuneen vastaanoton. Palvelukyselyn tulosten perusteella lisättiin tiedottamista sosiaalisessa mediassa. Tuotettiin entistä enemmän videoita.

2.1. Suomen ja reformaation juhlavuodet toivat uusia teemoja

Rengas-lehti ilmestyi vuoden 2017 aikana kuusi kertaa painosmäärän ollessa keskimäärin 4.558 (4.532 vuonna 2016). Kaikki numerot lähtivät postiin aikataulun mukaisesti. Edellisvuosien tapaan seurakunnat ja kielikoulut jakoivat loka-marraskuun ja joulukuun lehteä hyvällä menestyksellä myyjäisissä ja muissa joulunajan tilaisuuksissa (yhteensä 1.265 kpl). Lehden taittajana toimi Marija Skara, päätoimittajana yhdistyksen toiminnanjohtaja Mauri Lunnamo ja toimittajana Ritva Prinz. Lehden kustannukset olivat € 2,50 painettua lehteä kohden (2016 € 2,45).

Laajempia aihekokonaisuuksia käsiteltiin kolmessa lehdessä: sosiaalinen media (1-2), ”Suomi 1000” (3-4) ja ”liikkeelle” (7-9). Joka lehdessä julkaistiin Suomen itsenäisyyden 100-vuotiseen taivalleeseen liittyvä artikkeli ja viidessä lehdessä kerrottiin reformaation 500-vuotisjuhlaan liittyvästä aiheesta. Teemojen kirjoon kuului lisäksi niin Suomi-koulujen opettajien pop up -tapahtuma, Berliinin Olympiastadionin papin työ, testamentti, eronneiden isien yhdistys, kirkkoturma, reformaation naiset, goottikulttuuri, muistelu ja pyöreitä vuosia täyttävien seurakuntien historiasta, kuin nuorten ajatuksia identiteetistäkin. Kolmessa lehdessä ilmestynyt pakina toi tuoreella tavalla tuulahduksen Suomesta.

Vuoden aikana kerrottiin 10 seurakunnan henkilöstä tai kuulumisista ja ”Kävele Naiselle

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Rengas-lehti

Rengas-lehti ilmestyy kuusi kertaa ilmestymissuunnitelman mukaisesti. Tuotetaan monipuolista sisältöä, joka huomioi eri ikäluokat. Ainakin neljässä lehdessä on laajempi aihekokonaisuus (ns. pääaihe). Julkaistaan kolme pakinaa ajankohtaisista suomalaisista aiheista. Jokainen seurakunta tuodaan jossain muodossa esille lehden artikkelisivuilla vähintään joka toinen vuosi. Kielikoulujen kuulumisia julkaistaan jokaisessa numerossa yhteistyössä Saksan Suomi-koulujen neuvoston kanssa. Suurlähetystön tiedotteita julkaistaan lehden jokaisessa numerossa, Finnland-instituutin ja DFG:n tapahtumia koskevia artikkeleita tarpeen mukaan. Lehden takakanteen myydään neljään numeroon maksullinen kokosivun ilmoitus.

Sähköinen viestintä

Ajantasaisen tiedottamisen pääväline on nettisivumme www.rengas.de. Sähköinen uutiskirje lähetetään sen tilanneille 6-8 kertaa toimintavuoden aikana. Blogi ilmestyy edelleen joka toinen viikko.

Facebookin Saksan suomalaisten ryhmässä ja Facebook-sivulla ”Suomalaiset seurakunnat Saksassa” tiedotetaan Renkaan ilmestymisestä ja vinkataan noin joka toinen viikko kiinnostavista tapahtumista tai aiheista. Saksan suomalaisten keskustelupalstoja seurataan ja keskusteluun osallistutaan tarpeen mukaan. Kokeillaan Instagramin soveltuvuutta nuoremman maahanmuuttajapolven tavoittamiseen. Saksan suomalaisen kirkollisen työn YouTube-kanavalla julkaistaan 10 kertaa vuoden aikana video. Servitetään ammattimaisten videoiden tarve ja mahdollisuus niiden tuottamiseen.

Muuta

Seurakuntia ja pappeja tuetaan tiedotuksellisissa tehtävissä. Tiedotetaan soveltuvilta osin ”Suomi 100” –juhluvuoden ja reformaation 500-vuotisjuhlallisuuksien tapahtumista.

Ammatti” –tapahtumasta sekä ”Liekit” ja ”Suomi matkailuissa” -musikaaleista. Yhteistyö Suomi-koulujen kanssa jatkui joka lehdessä entiseen tapaan Suomi-koulujen tiedottajan koordinoimana (alkuvuoden Mari Aalto ja syksystä Sari Kiddle). Sekä suurlähetystö että Suomen Saksan-instituutti julkaisivat tiedotteen lehden joka numerossa. DFG:n tapahtumista tiedotettiin tarpeen mukaan seurakuntasivuilla. Papit osallistuivat aktiivisesti materiaalin tuottamiseen kirjoittaen esim. Suomen ja reformaation juhlavuosiin tai omaan vastualueeseensa liittyviä artikkeleja. Yhteistyö seurakuntien, niiden tiedottajien, pappien ja eri yhteistyötahojen kanssa oli suunnitelmallista ja sujuvaa. Lehden takakannessa ilmestyi maksettu koko sivun ilmoitus kahdessa numerossa.

2.2. Näkyvyytemme sosiaalisessa mediassa parani

Vuodenvaihteessa 2016/2017 julkaistut uudet nettisivumme vaativat keväällä vielä hiukan viimeistelyä, erityisesti saksankielisen puolen kohdalla. Uusi, ajanmukainen nettiesiintymisemme on otettu suurimmassa osassa seurakuntia ilolla ja innostuneena vastaan. Se on tuonut myös uusia mahdollisuuksia tiedottamiseen, esim. tapahtumien jakaminen Facebookiin on helppoa.

Suurimmissa seurakunnissa alkuvuodesta toteutetun palvelukyselyn tulosten perusteella lisättiin erityisesti tiedottamista sosiaalisessa mediassa (esim. ”tapahtuu suomalaisissa seurakunnissa tällä viikolla / tänä viikonloppuna” Facebookissa). Facebook-sivullamme on 400 seuraajaa, parhaat postaukset tavoittivat n. 2400 henkilöä. Kaikkein paras oli Liekit-musikaalia mainostava lyhytvideo, joka tavoitti n. 4400 henkilöä ja jota katsottiin melkein 700 kertaa. Nuoret kertoivat kesän rippikoululeireiltä pappien ohjauksessa innokkaasti Instagramissa (sas_team). Suomalaisen kirkollisen työn Instagram-tiliä (rengaszfka) päivittivät papit, johtokunnan jäsenet, ”riviseurakuntalaiset” ja Renkaan toimittaja vuoroviikoin. Tilaa on 178.

Renkaan YouTube-kanavalla julkaistiin 9 videota, sekä hartauksia että mainoksia ja koosteita tapahtumista

(”Kävele Naiselle Ammatti” ja ”Liekit”). Parhaimmillaan yksittäisiä videoita katsottiin yli 460 kertaa. Syksyllä tuotettiin 20 videota työstämme Suomen kirkon ulkosuomalaistyön kuukauden maa -projektia varten julkaistavaksi vuonna 2018.

Blogi ilmestyi kesätaukoa lukuun ottamatta säännöllisesti joka toinen viikko ja sen yhteydessä julkaistiin kevästä lokakuun loppuun myös ”Liekkiblogia”, jossa projektissa mukana olleet kertoivat tunnelmiaan. Kaiken kaikkiaan blogin kautta tavoitettiin vuoden aikana 2093 lukijaa.

Sähköistä uutiskirjettä ei lähetetty teknisen ratkaisun puuttumisen takia. Seurakuntien ja Suomi-koulujen vastuunkantajille viestittiin sähköpostilla tarpeen mukaan.

Liekit-musikaalin mainostamiseen panostettiin niin lehdistötiedotteiden kuin sosiaalisen mediankin kautta. Ponnistelut kantoivat hedelmää: molemmat näytökset oli loppuunmyyty ja esityksestä kerrottiin sekä etukäteen että jälkeenpäin niin Saksan kuin Suomenkin mediassa (mm. Hessen-Nassaun maakirkon lehti ”Evangelische Sonntagszeitung”, Kotimaa-lehti ja Helsingin Sanomat sekä yhteistyöseurakuntien lehdet ja useat nettijulkaisut). Myös rippikouluistamme kerrottiin sekä DFG Rundschauissa että Itävallan suomalaisten seurakuntien lehdessä.

Ritva Prinz

3. Kirkollinen toiminta

3.1. Rippikoulu ja isoskoulutus

Vuoden 2017 päätavoitteena oli rippikoulu- ja nuorisotyön sujuva jatkuminen, tiiviin yhteyden kehittäminen nuorten, nuorten aikuisten sekä nuorisotyötä tekevien pappien välille sekä nuorten ja nuorten aikuisten aktivoiminen mukaan yhteiseen seurakuntatyön suunnitteluun mm. strategiatyöskentelyn muodossa. Lisäksi pyrittiin yhteistyön ja näkyvyyden lisäämiseen mm. Instagramin avulla.

Kaudelle asetetut tavoitteet toteutuivat. Strategiatyöhön saatiin onnistuneesti mukaan myös nuoria esimerkiksi aluepäivien myötä. Instagramin käyttö lisääntyi edelleen ja sitä hyödynnettiin molemmilla rippikoululeireillä ja informaatiokanavana nuorten tapahtumista tietoa jaettaessa.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Päätavoitteena on saksansuomalaisen rippikoulutyön jatkuminen sekä tiivis yhteistyö nuorten ja nuorten aikuisten sekä nuorisotyötä tekevien pappien välillä. Lisäksi

tavoitteena on Suomen kirkon uuteen rippikoulusuunnitelmaan tutustuminen ja sen käyttöönotto.

Vuonna 2016 aloitetun strategiatyön pohjalta on tarkoitus aktivoida nuoria ja nuoria aikuisia yhteiseen suunnitteluun ja toiminnan kehittämiseen. Yhteistyötä sekä tiedotusta kehitetään ja sosiaalisen median kanavia pyritään hyödyntämään mahdollisimman laajasti myös niin, että nuoret ovat itse aktiivisesti päivittämässä ja luomassa SaSu-nuorisotyön imagoa.

Rippikoulu

Toimintavuonna pyritään tavoittamaan rippikoulun kautta vuonna 2002 tai sitä aikaisemmin syntyneitä nuoria henkilökohtaisen seurakuntayhteyden piiriin. Tavoitteena on 30 rippikoululaisen kokonaisryhmä. Rippikoululaisille järjestetään tutustumisviikonloppu Oberurselissa 3.-5.3.2017. Suomessa toteutettavia rippileirejä järjestetään kaksi: yhteistyökumppaneina ovat Salon seurakunta sekä Espoon Olarin seurakunta, joka päättää yhteistyön vuoden 2017 loppuun.

6.-8.10.2017 Oberurselissa järjestetään SaSu-nuorten viikonloppu (JuureS), jonka tavoitteena on motivoida erityisesti vuoden 2017 rippikoululaisia mukaan suomalais-saksalaiseen nuorten toimintaan. Mahdollisuuksien mukaan papit kiertävät syksyllä alueidensa kielikouluissa esittelemässä SaSu-rippikoulua.

Isoskoulutus ja muu nuorisotyö

Tavoite on, että isoskoulutukseen osallistuu vähintään 20 nuorta, joista 10 toimii kesän rippikoululeireillä isosen tehtävissä. Varttuneemmat nuoret voivat toimia apuohjaajina. Nuoret saavat isoskoulutuksessa valmiudet ryhmänohjaajana toimimiseen rippikoululeireillä tai kielikoulujen motivaatioleireillä sekä järjestötoiminnan taitoja ja valmiuksia itseohjautuvan toiminnan organisointiin. Isoskoulutus painottuu pääosin kahteen vuoden aikana järjestettävään viikonloppuleiriin (huhti- ja marraskuu). Lisäksi isoskoulutukseen kuuluu itsenäisiä tehtäviä ja oman lähialueen suomalaisen seurakunnan toimintaan osallistumista. Isoiset voivat olla mukana kehittämässä SaSu-rippikoulutyön mainontaa sekä blogien ja Instagramin sekä Facebookin kautta jakaa kokemuksiaan ja mainostaa suomalais-saksalaista nuorisotyötä.

Lokakuussa järjestettävä viikonloppuleiri (JuureS) yhdistää juuri rippikoulun käyneitä ja varttuneempia nuoria. Leirin tavoitteena on tukea nuorten kristillistä kasvua, vahvistaa seurakuntayhteyttä ja motivoida nuoria etsimään omaa hengellistä identiteettiään ja paikkaansa seurakuntatoiminnassa.

Nuorten iltoja pyritään lisäämään ja kehittämään erityisesti suurimmilla paikkakunnilla. Nuoria aikuisia kohdetaan myös kantapöydissä ja muissa matalan kynnyksen toiminnoissa.

Vuonna 2017 Berliinissä järjestetään kirkkopäivät, joihin pyritään aktivoimaan mukaan noin 20 nuorta. Vuoden 2017 kirkkopäivät-projektin ajatuksena on osoittaa nuorille, millä tavalla kirkkopäivien järjestelyt toimivat organisaatiopuolella. Yhteistyössä GdFJ:n sekä paikallisen suomalaisen seurakunnan kanssa nuoret vastaavat yhden koulun majoituksesta ja yövalvonnasta sekä järjestävät yhden iltahartauden. Vuonna 2017 järjestettävään Liekit-musikaaliprojektiin pyritään aktivoimaan mahdollisimman monia nuoria. Musikaalin pohjalta tarkoitus valmistella kirkkopäivien iltahartaus.

Nuorisotyöstä vastaavat papit tekevät yhteistyötä GdFJ:n kanssa. GdFJ:n identiteettiä SKTK:n nuorena seurakuntana pyritään vahvistamaan tuemalla nuoria löytämään monipuolisia tapoja elää kristittyinä moniarvoistuvassa maailmassa. GdFJ osallistuu yhteistyössä SKTK:n nuorisotyön kanssa kirkkopäivien toteutukseen.

Rippikoulu

SKTK:n järjestämille saksalais-suomalaisille rippileireille Espoossa ja Salossa osallistui vuonna 2017 yhteensä 24 rippikoululaista. Lisäksi leirillä oli mukana 10 isosena toiminutta nuorta, 2 nuorta aikuista apuohjaajaa sekä leirin ohjaajina Espoossa Päivi Vähäkangas ja Hanna Savukoski sekä Salossa Matti Nikkanen ja Anna-Maari Tölle. Rippikouluun kuului yhteinen viikonlopun mittainen tutustumisjakso Oberurselissa maaliskuussa 2017 sekä tutustumista saksalaisen sekä suomalaisen seurakunnan toimintaan väliajan tehtävien kautta. Rippikoulunohjaajat osallistuivat lisäksi toukokuussa Espoossa pidettyyn suunnitteluseminaariin. Lokakuussa järjestettiin Göttingenissä kesän rippikoululaisille, isosille sekä varttuneemmille nuorille yhteinen JuureS-leiri teemalla "Vapaus". Juures-tapahtumaan osallistui 30 nuorta, joista 3 oli Salosta.

Isoskoulutus

Isoskoulutusviikonloppuja järjestettiin kaksi: 7.-9.4. Göttingenissä sekä 10.-12.11. Mannheimissa. Syksyn koulutusviikonloppuun osallistui ilahduttavan iso joukko edellisen kesän rippikoululaisia. Kaikkiaan isoskoulutukseen osallistui vuoden 2017 aikana 25 nuorta.

Muu nuorisotyö

Toukokuussa Berliinissä järjestettiin evankeliset kirkkopäivät, joihin SaSu-nuoret osallistuivat talkoolaisina vastuunaan yhden majoituskoulun pyörittäminen. 14 nuorta Stella Weißenburgin ja neljän suomalaispapin johdolla ottivat vastaan majoittujat, huolehtivat yörauhasta sekä valmistivat ja tarjoilivat aamiaisen. Lisäksi nuoret pitivät kirkkopäivillä yhden yöhartauden.

Matti Nikkanen vieraili toukokuussa Nürnbergissä Jugendtreffissä pitämässä hartauden. Mukana oli 13 nuorta ja nuorta aikuisia.

Nuorisotyötä järjestettiin myös alueellisesti. Nuorteniltoja pidettiin vuoden 2017 aikana Berliinissä ja Düsseldorfissa.

Nuoret on pyritty ottamaan mukaan päätöksentekoon ja toiminnan suunnitteluun. Edellisen vuoden tavoin aluepäiville oli varattu kiintiöt nuorten edustajille ja myös keväällä loppuun saatetussa strategiatyöskentelyssä mukana oli kaksi nuorta. Juhlavuoden suuri yhteinen projekti, Liekit-musikaali, kokosi yhteen ison joukon nuoria ja nuoria aikuisia, joista moni ei ollut aiemmin osallistunut suomalaisten seurakuntien toimintaan.

Anna-Maari Tölle ja Päivi Vähäkangas

3.2. Lähetysaiheinen Liekit-musikaali innosti

Seurakuntien lähetykskannatustavoite ylitettiin reilusti. Kävele naiselle ammatti –tapahtuma toteutettiin yhteensä 13 paikkakunnalla. Se sai liikkeelle yli 200 ihmistä ja tuotti 128 ammattia. Lähetysaiheinen Liekit-musikaali täytti salin sekä Kölnissä että Frankfurtissa. Musikaalin yhteydessä kerättiin lahjoituksia toiseen tukikohteeseemme, Francistownin kummilapsille.

Seurakuntien lähetykskannatus kasvoi kertomusvuonna edelleen ja kannatuksen tavoite, 2 euroa / seurakuntalainen ylitettiin. Lähetysten ja kansainvälisen diakonian tukikohteille kerättiin yhteensä 18.579 €, mikä merkitsee 2,37 € / seurakuntalainen.

Naisten Pankille kerättiin lähes 10.000 €, josta ”Kävele naiselle ammatti” -tempauksen (KNA) tuoton osuus oli huomattava. Tempaus järjestettiin syyskuussa 12 paikkakunnalla ympäri Saksaa. Lisäksi Münsterissä oli kävelty jo aiemmin. Tempaus liittyi Naisten Pankin jo kahdeksatta kertaa järjestämään varainhankintatapahtumaan. Osa Saksan KNA-tapahtumista liittyi seurakuntien retkikirkkoihin, osa järjestettiin erillisenä perheiden ulkoilutapahtumana. Tempaus sai liikkeelle yli 200 ihmistä ja rahaa kertyi yhteensä lähes 4000 €, mikä vastaa 128 ammattia.

Toinen tukikohteemme on Suomen Lähetysseuran kummilapsityö Botswanassa, jolle kerättiin kertomusvuonna yhteensä 7600 €. Lahjoituksillamme tuemme maan pääkaupungissa Francistownissa toimivaa Tsholofelong-ohjelmaa, jolla tuettiin 150 lapsen ja nuoren koulunkäyntiä. Lisäksi lapsille järjestetään leirejä ja opetetaan monenlaisia arkielämän taitoja, kuten sairaan perushoito- ja hygieniataitoja sekä ruoanlaittoa.

Kertomusvuonna lähetystyö oli voimakkaasti esillä erityisesti lännen ja lounaan alueiden seurakunnissa sekä tiedotuksessamme. Lähetysaiheisen Liekit-musikaalin toteutukseen osallistui lännen ja lounaan seurakunnista yhteensä yli 80 ihmistä. Kölnin ja Frankfurtin esityksissä kerättiin Francistownin kummilapsille yhteensä yli 1500 euroa.

Lisäksi seurakunnissa kerättiin Kirkon ulkomaanavulle sekä muille kohteille noin 1300 €.

Frankfurtissa järjestettiin juhannusjuhlien yhteydessä oma lähetyiskoju sekä syksyllä lähetysslounas ja kirpputori. Berliinin ja Frankfurtin joulumyyjäisissä oli oma erillinen

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Lähetystyön tukikohde on Lähetysseuran kummilapsityö Botswanassa. Kansainvälisen diakonian tukikohteena säilyy Kirkon Ulkomaanavun hallinnoima Naisten Pankki. Tavoitteena on kerätä lähetyiskohteille koko Saksan alueella vuoden aikana 2 € / seurakuntalainen. Nostetaan edelleen seurakuntalaisten itseymmärrystä lähetysten vastuunkantajina. Tiedotetaan kohteista ja niissä tehtävästä työstä joka toisessa Renkaassa. Päivitetään kohteiden tietoja säännöllisesti nettisivuille ja toimitetaan seurakuntiin ajankohtaista infomateriaalia sekä kummi- ja kiertokirjeitä. Seurakuntien lähetysvastaaville lähetetään vuoden aikana kaksi lähetyksen infokirjettä. Kannustetaan lähetystyön yhteyshenkilöitä ja muita lähetyksestä kiinnostuneita osallistumaan Naisten Pankin järjestämään Viestinviejä-nettikoulutukseen.

Järjestetään Naisten Pankin ideoima ”Kävele naiselle ammatti” -varainkeruutempaus syyskuussa 11-12 kaupungissa.

Kuva: Päivi Vähäkangas

nen myyntipöytä lähetyksen hyväksi. Lyypekissä järjestettiin ensimmäistä kertaa lähetyksiltä, joka keräsi yhteen yli 20 ihmistä.

Vakiintuneet keräykset toteutettiin entiseen tapaan. Jumalanpalvelusten kolehtien ja muiden keräysten tulokset käyvät ilmi taulukosta sivulla 29. Näiden lisäksi monilla seurakunnilla oli omia keräyskohteita kotipaikkakunnalla tai ulkomailla, joille kerättiin huomattaviakin lahjoitussummaa.

Francistownin kummilasten kuulumisista tiedotettiin Renkaassa 5-6/2017 ja KNA-tempauksesta Renkaassa 12/2017. Lähetystyö ja kansainvälinen diakonia olivat muutenkin säännöllisesti esillä Renkaassa. Lähetysten vastuuhenkilöille ja kirkkoraatian puheenjohtajille lähetettiin yksi infokirje ja KNA-tempauksen vastuuhenkilöille lisäksi useampia tiedotteita.

Päivi Lukkari

3.3. Ystäväpalvelun tavoitettavuutta selkeytettiin

Kertomuskaudella aloitettiin psykososiaalisen kriisituen vapaaehtoisten valtakunnallisen rekisterin kokoaminen sekä kriisivalmiussuunnitelmien kokoaminen keväällä annetun ohjeistuksen mukaisesti. Ystäväpalvelun tavoitettavuutta selkeytettiin seurakuntien hankkimien puhelimien ja sähköpostiosoitteiden osalta. Keväälle 2017 suunniteltu ystäväpalveluseminaari peruutettiin vähäisen osanoton vuoksi.

Matti Nikkanen

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Vuonna 2017 seurakunnilla ja SKTK:lla on toimivat yhteistyösuhteet suomenkielisen kriisituen järjestämisen kannalta keskeisiin toimijoihin Saksassa (Suomen ulkomaanedustustot, Suomi-koulut). Yhteistyökumppaneiden kanssa laaditaan alueelliset kriisivalmiussuunnitelmat. Ystäväpalvelua kehitetään kannustamalla seurakuntia järjestämään vapaaehtoistyöntekijöille säännöllistä ohjausta ja koulutusta maakirkkojen tarjontaa hyödyntäen. Lisäksi suomalaispappit käyvät säännöllisesti ohjauskusteluja vapaaehtoisten kanssa. Kesäkuun 3.-4. järjestetään Nürnbergissä ystäväpalvelun valtakunnallinen seminaari, jonka aiheena on päihdeongelman lähimmaisien kohtaaminen.

3.4. Koordinaattori organisoi pappien yhteistyötä

Saksan suomalaispappit tekivät yhteisellä päätöksellä muutoksia vastuualueisiin syksyllä 2016 ja uusi koordinaattori aloitti tehtävässä vuoden 2017 alusta.

Koordinaattorin tehtävänä oli valmistella ja johtaa noin kerran kuukaudessa pidetyt pappien puhelinpalaverit. Lisäksi koordinaattori osallistui SKTK:n johtokunnan valmistelutyöryhmän sekä SKTK:n johtokunnan kokouksiin Saksan suomalaispappien edustajana.

Papit kokoontuivat yhteiseen työseminaariin sekä keväällä että syksyllä. Kevään työseminaari pidettiin Hannoverissa ennen SKTK:n johtokunnan ja pappien yhteistä strategiaseminaaria. Kevään työseminaarissa yhtenä isona teemana oli vuoden 2018 kesällä järjestettävä kirkkojen välinen konsultaatio, jonka sisältöä pohdittiin yhdessä pappien sekä SKTK:n toiminnanjohtaja, Mauri Lunnamon kanssa. Syksyllä Würzburgissa pidetyssä työseminaarissa käytiin läpi käytännön asioita ja työalojen kuulumisia – teemoina olivat mm. vuoden 2019 kirkkopäiväprojekti, Ystäväpalvelun opas sekä uusi Suomessa voimaan astunut rippikoulusuunnitelma. Työseminaarissa valmisteltiin ja suunniteltiin yhdessä Ritva Prinzin kanssa Suomen kirkkoa varten vuoden 2018 alussa toteutettavaa sosiaalisen median kampanjaa sekä Mauri Lunnamon johdolla perehdyttiin Excelin käyttöön.

Erillisiä koordinaattorille suunnattuja edustustehtäviä ei vuoden 2017 aikana ollut. Elokuun alussa järjestetty kirkon ulkoasiainosaston kesäseminaari sijoittui päällekkäin Espoon Sasu-rippikoululeirin kanssa, minkä tähden seminaariin ei osallistunut pappien edustajaa Saksasta. Berliinin suurlähetystön Suomi 100 -konserttiin osallistuvat pappien edustajina Päivi Lukkari, Anna-Maari Tölle sekä Päivi Vähäkangas.

Hanna Savukoski

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Pappien työneuvottelujen ja -kokoontumisten järjestäminen, valmistelu ja johtaminen

- puhelinpalaveri 1-2 kertaa kuukaudessa
- työseminaari keväällä ja syksyllä
- vuosikokouksen yhteydessä työkokous
- pappien ja johtokunnan yhteinen suunnitteluseminaari huhtikuussa

Tiivis yhteistyö SKTK:n toiminnanjohtajan, johtokunnan ja työntekijöiden kanssa. Saksan suomalaispappien työn kehittäminen ja työolojen parantaminen. Osallistuminen kaikkiin johtokunnan kokouksiin pappien edustajana. Yhteydenpito Suomen kirkon ulkosuomalaistyön toimistoon. Uusien pappien työhön perehdyttämisen järjestäminen. Suomalaispappien edustaminen tarpeen mukaan.

Kuvat: Ritva Prinz

Saksan suomalaispappit: (ylärivi vas.) Anna-Maari Tölle, Matti Nikkanen, Päivi Lukkari; (alarivi vas.) Hanna Savukoski, Päivi Vähäkangas

3.5. Seurakuntaseminaareissa pohdittiin juhluvuosiin ”Suomi 100” ja ”reformaatio 500” liittyviä aiheita

Tammikuussa järjestettyyn naisten seminaariin osallistui 55 + 2 naista. Seminaarin teema oli ”Älä luovuta – opi luopumaan” ja sen vetäjinä toimivat perheneuvoja Mari Kinnunen Helsingistä ja pastori Päivi Lukkari.

Reformaation merkivuoteen liittyen seurakunnissa järjestettiin seuraavia seminaareja: Rhein-Neckarissa ja Hannoverissa järjestettiin Mikael Agricolan ja Lutherin elämää ja merkitystä käsittelevät seminaarit. Hampurissa ja Lyypekissä järjestettiin seminaari aiheesta ”Luterilaisuus tänään” ja Ruhrin alueella käsiteltiin Katarina von Boraa.

Ruhrin alueen naisten kaksipäiväinen syysseminääri keräsi 17 naista pohtimaan ”Suomi 100” -teemaa.

”Suomen herätysliikkeet” -aihe liitti luontevasti yhteen molempien merkivuosien tematiikan. Herätysliike-seminaareja järjestettiin Berliinissä, Bielefeldissä ja Hannoverissa.

Osallistujia seminaareissa oli vaihtelevasti, 7-22.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Tavoitteena on suomenkielisen perinteen ylläpitäminen ja syventäminen sekä hengellisen kasvun mahdollisuus. Papit toteuttavat seurakunnissa teemaseminaareja erityisesti molemmista juhluvuoteen 2017 liittyvistä aiheista ”Suomi 100” ja reformaatio (esim. Luther, Agricola, Raamattu ja sen kääntäminen, suomalaisuus, ulkosuomalaisuus). Teemaseminaarit pyritään järjestämään jumalanpalveluksen, naisten aamiaisen tai muun tapahtuman yhteyteen. Lisäksi toteutetaan viikonlopputapahtumana naisten seminaari, johon tavoitteena on saada 50 osallistujaa.

Viiniä ja virsiä -iltoja järjestettiin vuoden aikana vähintään kerran Bielefeldissä, Bremenissä, Hampurissa, Hannoverissa, Kielissä ja Lyypekissä.

Päivi Lukkari

Kuva: Ritva Prinz

4. Seurakunnissa tapahtui paljon Suomen satavuotisjuhlan merkeissä

4.1. Seurakuntien toimitilat

Hessen-Nassaun evankelinen maakirkko avusti Frankfurtin seurakunnan toimitilojen vuokranmaksua 17.744,- eurolla seurakunnan kerätessä omana varainhankintaan lopun toimitilarahoituksen. SKTK siirsi saamansa avustuksen Frankfurtin suomalaiselle seurakunnalle, joka hoitaa itse tilojensa kuukausittaisen vuokranmaksun. Suomen kirkko maksoi SKTK:lle Berliinin Suomi-keskuksen vuokra-avustusta € 23.000,-. Berliinin maakirkko (Evangelische Kirche Berlin-Brandenburg-schlesische Oberlausitz) rahoitti 2.000,- eurolla pääkaupungin suomalaisten toimitilaa. SKTK hoiti edelleen Suomi-keskuksen kuukausittaisen vuokranmaksun ja sai vuokran ja vuokratuen erotuksen Suomi-keskus ry:ltä. Kölnissä seurakuntayhtymä rahoitti edelleen 19.500,- eurolla suomalaisten kokoontumistilojen vuokraa. Myös täällä SKTK vuokrasopimuksen haltijana vastaa kuukausittaisesta vuokrasta ja Kölnin suomalainen seurakunta korvaa sen ja tuen erotuksen SKTK:lle.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Mahdollistaa seurakuntien omien toimitilojen ylläpitäminen niiden oman rahoituksen kausivaihteluista huolimatta.

Selvitetään yhdessä maakirkon ja Münchenin suomalaisen seurakunnan kanssa mahdollisuutta saada suomalaisille omat toimitilat Münchenin kaupungissa.

Hannoverin suomalaisen seurakunnan kokoontumistilan 1.500,- euron vuosivuokraan SKTK sai Hannoverin maakirkolta samansuuruisen avustuksen.

Bielefeldin rovastikunta tuki kaupunkinsa suomalaisen seurakunnan toimintaa edelleen 1.680,- eurolla.

Seurakunta- tai kirkkotilojen käyttömaksupyyntöjä tuli toimintavuonna allekirjoittaneen tietoon ainoastaan yksi.

Mauri Lunnamo

4.2. Alueet ja seurakunnat

4.2.1. Pohjoinen: Bremen, Hampuri, Kiel, Lyypekki

Pohjoisen alueen seurakunnissa juhlittiin vuonna 2017 monin tavoin reformaation ja Suomen merkkivuotia. Erityisesti Kalevala-messut sekä muut musiikkipainotteiset jumalanpalvelukset osoittautuivat suosituiksi.

Hampuri

Toimintavuoden aikana merimieskirkolla järjestettiin 13 jumalanpalvelusta. Yksi niistä oli ulkoilmajumalanpalvelus viereisessä puistossa ”Kävele naiselle ammatti” –tapahtuman yhteydessä. Kanteleen ja haitarin säestämää Kalevala-messua vietettiin helmikuussa, kansanlaulukirkkoa tuttuun tapaan kesäkuussa ja lokakuun jumalanpalvelus keskittyi Lutherin teksteihin ja virsiin. Itsenäisyyspäivänä satavuotiasta Suomea juhlittiin merimieskirkolla kaikille avoimella juhlalla, joka alkoi sanajumalanpalveluksella.

Reformaation merkkivuosi huipentui Hampurissa varsinaisena juhlapäivänä pohjoismaisten kirkkojen sekä St. Petri –seurakunnan yhteiseen, jälkimmäisen kotikatedraalissa järjestettyyn messuun, johon osallistui 650 henkilöä. Messussa saarnasi Suomen kirkon ulkoasiain osaston johtaja Kimmo Kääriäinen. Muita reformaatioaiheisia päätöksiä Hampurissa olivat keuhkokuume ja syksyllä järjestetyt seminaarit nykykirkon tilanteesta, merimieskirkon retki Lutherin jalanjäljissä Wittenbergiin, Eislebeniin ja Torgauhin, Agricola-näyttely merimieskirkolla maaliskuussa sekä syyskuinen Lutherin virsiin keskittynyt viini- ja virsi-ilta.

Pappi piti kielikoululaisille omat jumalanpalvelukset kevät- ja syyslukukausien alussa ja vieraili kielikoulun joulujuhlissa. Merimieskirkolla järjestettiin säännöllisesti viikkohartauksia, joita pitivät vuorotellen pappi, merimieskirkon työntekijät sekä muutamat seurakuntalaiset. Pohjoisen alueen ystäväpalveluhenkilöt kokoontuivat vuoden aikana muutaman kerran papin johdolla.

Bremen

Jumalanpalveluksia järjestettiin viisi kertaa, joista yksi yhteistyössä Hannoverin suomalaisen seurakunnan kanssa. Helmikuinen Kalevala-messu uusittiin pyynnöstä vielä loppukeväästä. Lokakuussa vietettiin Luther-messua ja joulukirkon yhteydessä laulettiin kauneimpia joululauluja. Toukokuussa pappi vieraili naistenillassa keskustelutalossa aiheesta ystävyys ja marraskuussa pidettiin levyraati.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Hampuri 13 jumalanpalvelusta, joista vähintään yksi musiikkimessu ja yksi yhteispohjoismainen jumalanpalvelus. Kielikoululaisille järjestetään erikseen kaksi jumalanpalvelusta. Pappi pitää säännöllisesti viikkohartauksia ja osallistuu ”Nacht der Kirchen” –tapahtuman toteuttamiseen. Lisäksi järjestetään viini- ja virsi-iltoja. Reformaation merkkivuoden kunniaksi kirkolla järjestetään keuhkokuume-näyttely, pappi pitää esitelmän luterilaisuudesta ja lokakuussa vietetään Luther-messua.

Bremen 5 jumalanpalvelusta, joista yksi retkikirkko yhdessä Hannoverin seurakunnan kanssa ja yksi Tuomas-messun tapainen. Yhden jumalanpalveluksen yhteydessä pidetään raamattu-/lauluseminaari. Pappi alustaa naisten keskusteluillalla ja pyrkii tiivistämään suhteita kielikouluun.

Kiel 5 jumalanpalvelusta, joista yksi retkikirkko Lyypekin seurakunnan kanssa ja yksi Luther-messu. Pappi osallistuu keskusteluaamiaisille ja järjestää lauluillan keuhkokuume ja syksyllä. Pappi vieraillee kielikouluun.

Lyypekki 5 jumalanpalvelusta, joista yksi retkikirkko Kielin seurakunnan kanssa. Vähintään yhden jumalanpalveluksen yhteydessä toteutetaan kinkerit (pienimuotoinen teemaseminaari). Pappi alustaa naisten keskusteluillalla ja järjestää viini- ja virsi-illan. Joulujumalanpalveluksen yhteydessä lauletaan kauneimpia joululauluja.

Lisäksi ylläpidetään yhteyksiä alueen keskeisiin yhteistyötahoihin kuten Hampurin suomalaisten kansalaispalvelupisteeseen, kunniakonsuleihin, DFG:hen, pohjoismaisiin kirkkoihin sekä muihin ekumeenisiiin yhteistyökumppaneihin.

Kiel

Jumalanpalveluksia järjestettiin yhteensä neljä, joista yksi oli Luther-messu. Joulukirkon yhteydessä laulettiin kauneimpia joululauluja. Seurakunta sai Kauniaisten suomalaiselta seurakunnalta lahjoituksena uudet, lisäviolliset virsikirjat, jotka otettiin käyttöön syksyllä.

Pappi vieraili loppukeväästä seurakunnan ja kielikoulun yhteisessä retkipäivässä. Toukokuussa laulettiin maakuntalauluja ”Suomi 100” –teeman tiimoilta, lokakuussa jatkettiin elämäntarkastusta ja marraskuussa pidettiin levyraati.

Lyypekki

Jumalanpalveluksia järjestettiin neljä kertaa, ja lisäksi seurakunta järjesti kesäkuussa retken Hampuriin kansanlaulukirkkoon. Toukokuun messun yhteydessä juh-

littiin seurakunnan 35-vuotista taivalta. Lokakuussa vietettiin Luther-messua. Joulukirkon lisäksi pidettiin erillinen Kauneimmat joululaulut –tilaisuus joulunalusviikolla. Maaliskuussa pappi piti seminaarin nykyluterilaisuudesta, huhtikuussa levyraadin, syyskuussa viini- ja virsi-illan

ja marraskuussa riparin kertausharjoituksen. Pappi piti myös syyskuussa hartauden Suomi-koulun opettajien koulutuspäivillä.

Päivi Vähäkangas

Seurakuntien luottamushenkilöt ja kanttorit

BREMEN

Puheenjohtaja – Vorsitzende
Varapj. – 2. Vorsitzende
Jäsenet – Mitglieder
Varajäsenet – Ersatzmitglieder
Rengas, Internet
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie
Kassanhoitaja – Kassenwartin
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen

Kaarina Lindemann
Marjatta Steding
Hannele Järvinen, Leena Passiniemi, Kirsti Lieske
Nadja Steding, Pirjo Virtanen-Jaiteh
Hannele Järvinen, Kaarina Lindemann
Ulla Kostia-Mielke
Kirsti Lieske
Anna-Liisa Kothe
Leena Passiniemi
Annikki Pleus, Anneli Toikka-Steudle

KIEL

Puheenjohtaja – Vorsitzende
Varapj. – 2. Vorsitzende
Jäsenet – Mitglieder
Varajäsenet – Ersatzmitglieder
Rengas, Internet
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie
Kassanhoitaja – Kassenwartin
Tilintarkastajat – Kassenprüfer

Pirjo Menges
Maria Sabelus
Raili Stuhr, Tuire Spielvogel, Leena Paschen
Pirjo Kühn, Mika Stuhr
Maria Sabelus
Urkuri/Organist Dr. Hans Christoph Menges
Tuire Spielvogel, Leena Paschen
Raili Stuhr
Raili Stuhr
Riikka Eriksson-Schulz, Torsten Schulz

LYYPEKKI – LÜBECK

Puheenjohtaja – Vorsitzende
Jäsenet – Mitglieder
Varajäsenet – Ersatzmitglieder
Rengas, Internet
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie
Kassanhoitaja – Kassenwartin
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen

Milja v. Fragstein
Eija Langhoff, Kirsti Ide, Reetta Niemi
Heinz Peter Koop, Sisko Struckmeyer
Reetta Niemi
Kirsti Ide
Inga Sjölund
Kirsti Ide
Sirkka Houriez, Inkeri Kosunen-Bittner

4.2.2. Länsi: Düsseldorf, Köln, Münster, Ruhrin alue

Jumalanpalveluspaikkoja: Bochum, Hattingen, Dorsten

Liekit-musikaali toi seurakuntien toimintaan erityisesti uusia nuoria aikuisia sekä Kölnissä että Düsseldorfissa. Düsseldorfissa myös pyhäkoulu oli suosittu. Münsterin seurakunta täytti 40 ja Ruhrin alueen seurakunta 30 vuotta.

Düsseldorfissa jumalanpalvelusta vietettiin yhteensä 7 kertaa. Jumalanpalveluksista yksi oli perhejumalanpalvelus ja yksi kastejumalanpalvelus. 2. helluntaipäivän jumalanpalvelus oli ekumeeninen yhdessä alueen muiden kristillisten tahojen kanssa. Lisäksi seurakunta osallistui alueen kansainvälisen konventin järjestämän kansainvälisen jumalanpalveluksen toteuttamiseen. Seurakunnan kuoro toi osansa jumalanpalveluselämän rikastuttamiseen esiintymällä kolmessa jumalanpalveluksessa. Jumalanpalveluksiin osallistui kiitettävä määrä seurakuntalaisia. Seurakunnassa panostettiin toimintavuoden aikana erityisesti kolehtikohteiden laajempaan esittelyyn jumalanpalveluksen aikana. Raamattu- ja keskustelupiiri kokoontui papin johdolla yhteensä 8 kertaa ja arki-iltaapäivisin kokoontunut pyhäkoulu 9 kertaa. Pyhäkoulun kävijämäärä oli parhaimmillaan melkein 20 lasta, joten ryhmän jakamisesta kahteen ikäryhmään keskusteltiin syksyllä. Syksyllä seurakunnassa järjestettiin myös „Kävele naiselle ammatti“ -tempaus. Pappi järjesti keväällä yhden nuortenillan. SaSu-rippikoulu- ja isostoiminnassa oli vuoden aikana mukana yhteensä 6 seurakunnan nuorta. Seurakunta oli mukana myös Liekit-musikaalin tukemisessa ja toteuttamisessa. Düsseldorfin kuorosta oli mukana 8 laulajaa sekä musikaalin soolo-tanssista vastannut tanssija Emma Valtonen. Vuosi huipentui seurakunnan ja Suomi-koulun yhdessä järjestämään „Suomi 100“ -illallisjuhlaan, joka onnistui erinomaisesti.

Kölnissä seurakunta kokoontui jumalanpalvelukseen 10 kertaa. Huhtikuun jumalanpalvelus kiirastorstaina oli yhteistyössä isäntäseurakunnan kanssa, lokakuun jumalanpalvelus yhdessä kansainvälisen konventin muiden seurakuntien kanssa, helmi-, touko- ja syyskuussa toteutettiin perhejumalanpalvelukset, kesäkuussa Suvivissmessu sekä marraskuun Luther-messu aluepäivän yhteydessä. Itsenäisyyspäivän juhla jumalanpalvelus keräsi suurimman osallistujajoukon – 140 henkeä. Muutoinkin jumalanpalvelusten keskimääräinen kävijämäärä oli ilahduttava. Perhepyhäkoulu kokoontui papin johdolla vuoden aikana 4 kertaa. Teemavuoden kunniaksi seurakunnassa oli kahden kuukauden ajan nähtävillä Mikael Agricola -näyttely. Vuoden aikana järjestetyt 2 laulu&viini-iltaa osoittautuivat menestyksiksi keräämällä mukaan ison joukon nuoria aikuisia. Myös kantapöytätoiminnan

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Seurakuntalaisten laajempi osallistaminen monipuolisesti seurakuntaelämään on työn painopiste. Tavoitteena on löytää uusia seurakuntalaisia etenkin Liekit-musikaaliprojektin kautta ja projektin toteuttamisen jälkeen hyödyntää sen myötä syntyneitä musiikki-, tanssi-, ja ilmaisuryhmiä seurakuntaelämässä. Säännöllinen kuoro-toiminta jatkuu Kölnissä, Düsseldorfissa sekä Münsterissä. Seurakuntien välistä yhteistyötä tehdään tiiviisti musikaaliprojektin ja ”Suomi 100” -juhlavuoden puitteissa.

Strategiatyön kehittämistä jatketaan ja panostetaan nuorten aikuisten ja perheiden kohtaamiseen. Pyritään kohtaamaan uudet alueelle muuttavat suomalaiset kasuaalitoimitusten lisäksi mm. kantapöydissä, musiikkitahtumissa ja Kölnissä myös vuoden aikana 1-2 kertaa järjestettävässä tervetuloa-teemaillassa.

Pappi osallistuu kansainväliseen ja ekumeeniseen työhön asemapaikkansa konventin istunnoissa sekä toteuttamalla yhteisiä jumalanpalveluksia seurakuntiansa alueilla toimivien kristillisten tahojen kanssa. Alueella tarjotaan tarpeen mukaan sielunhoitoa sekä diakonia- ja kriisitukea. Pappi vierailee kauden aikana kaikissa alueen kielikouluissa mm. kertomassa uskonpuhdistuksesta. Kielikouluryhmiä kutsutaan keväällä 2017 tutustumaan Mikael Agricola -näyttelyyn Kölniin. Ruhrin alueella juhlitaan 30-vuotiaista seurakuntaa tammikuussa 2017.

Köln: 10 jumalanpalvelusta, joista kaksi on perhejumalanpalvelusta, vähintään yksi toteutettuna yhteistyössä isäntäseurakunnan kanssa ja yksi musiikkipainotteinen erityismessu sekä yksi itsenäisyyspäivän juhla jumalanpalvelus.

Düsseldorf: 6 jumalanpalvelusta, joista yksi on perhejumalanpalvelus ja yksi erityismessu kuoron kanssa toteutettuna.

Münster: 6 jumalanpalvelusta, joista yksi on perhejumalanpalvelus ja yksi erityisjumalanpalvelus, kuten kansanlaulukirkko tai gospelmessu.

Ruhrin alue: 5 jumalanpalvelusta, joista yksi toteutetaan naisten syysseminaarin yhteydessä ja yksi retkikirkkona.

Muu hengellinen seurakuntatyö: Düsseldorfissa raamattupiiri kokoontuu kerran kuukaudessa. Säännöllinen pyhäkoulu yli 3-vuotiaalle järjestetään Düsseldorfissa 10 kertaa vuoden aikana ja perhepyhäkoulu Kölnissä 8 kertaa. Münsterissä pyhäkoulua vietetään tarpeen mukaan ennen jumalanpalvelusta, tavoitteena on vähintään 1 pyhäkouluhetki vuoden 2017 aikana. Alueella järjestetään vuoden kuluessa vähintään 2-4 nuorteniltaa vuorotellen Kölnissä ja Düsseldorfissa. Kaikissa alueen seurakunnissa pidetään Kauneimmat joululaulut -tapahtuma. Muita hartaustilaisuuksia, teemailtoja tai seminaareja järjestetään tarpeen mukaan.

kautta löytyi uusia osallistujia kuoroon ja Liekit-musikaaliin toteutukseen. Liekit-musikaali toi toiminta-kauteen uudenlaisen mausteen ja projekti olikin keskeinen osa seurakunnan toimintaa koko vuoden ajan. Harjoituksia järjestettiin tiiviisti seurakunnan tiloissa sekä kuoron että tanssiryhmän osalta. Seurakunnan tuki projektin onnistumisessa oli mittamattoman arvokas alusta loppuun saakka. Kölnin harjoitusten ja näytöksen organisoinnissa oli mukana iso joukko innostuneita vastuunkantajia. Projekti toi seurakuntaan uudenlaista yhteishenkeä etenkin nuorempien seurakuntalaisten keskuuteen ja sitoutti heitä enemmän mukaan seurakunnan toimintaan. Moni Liekit-projektin myötä mukaan tullut on nyt vakituisesti mukana seurakunnan kuorossa ja osallistuu muihinkin toimintoihin. Näytöstä katsomaan saapui noin 300 henkeä ja sen myötä näkyvyyttä seurakuntamme toiminnalle saatiin hienolla tavalla. Syyskuussa seurakunta oli mukana „Kävele naiselle ammatti“ -tapahtumassa. Vappupäivän perhejumalanpalvelus ja brunssi sekä Suvivirsimessu ja kesäjuhla kokosivat seurakunnan myös suurella joukolla yhteen. Loppuvuoden tärkeä ja kauan suunniteltu tapahtuma oli myyjäisten ohella it-senäisyyspäivän juhla jumalanpalvelus ja juhlavastaanotto, molemmat onnistuivat hienosti ja toivat paikalle paljon uusiakin kasvoja.

Münsterin suomalainen seurakunta vietti vuonna 2017 yhteensä 6 jumalanpalvelusta. Jumalanpalveluksista yksi oli perhejumalanpalvelus ja toukokuun kohokohtana oli seurakunnan 40-vuotisjuhlamessu yhdessä isäntäseurakunnan kanssa. Juhlaa valmisteltiin tiiviisti yhdessä isäntäseurakunnan kanssa ja palaute oli positiivista. Lisäksi seurakunta oli mukana alueen kansainvälisessä toiminnassa. Seurakunnassa järjestettiin keväällä kävelypäivä „Kävele naiselle ammatti“ -kampanjan puitteissa. Loppuvuonna seurakunta kokoontui myös laulamaan kauneimpia joululauluja.

Ruhrin alueella jumalanpalveluksia oli 5 (3 Bochumissa, 1 Hattingenissa sekä 1 Dorstenissa). Näistä toukokuun jumalanpalveluksen yhteydessä toimitettiin 2 kastetta ja lokakuun jumalanpalvelus vietettiin naisten viikonloppuseminaarin yhteydessä. Alueen pappi oli mukana tammi- ja marraskuussa kontaktipiirin kokoontumisissa, joissa käsitelimme mm. Lutherin puolison Katharina von Boran elämää. Yksi vuoden kokokohtana oli seurakunnan 30-vuotisjuhla tammikuussa, jonka monipuolista ohjelmaa oli valmisteltu hartaasti. Vuosi huipentui adventtijumalanpalvelukseen sekä „Suomi 100“ -juhlaan seurakunnan ja Suomi-koulun yhteistyönä.

Anna-Maari Tölle

Kuvat: Laura Lippinen, Joel Luffenberger, Ritva Prinz

Seurakuntien luottamushenkilöt ja kanttorit

DÜSSELDORF

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Tuija Marttinen-Grote
Varapj. – 2. Vorsitzende	Anneli Born
Jäsenet – Mitglieder	Pirjo Mau, Tuula Ahonen-Giersch, Liisa Pütz, Essimari Kairisto
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Katriina Forsman
Rengas, Internet	Anneli Born
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Maria Saltykova, Kaija Nuoranne
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Tuula Ahonen-Giersch, Helena Eckhoff
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Katriina Forsman
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Essimari Kairisto
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Margareta Pyykkönen-Bloemer, Hilikka Herbst

KÖLN

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Tiina Lehto-Steenblock
Varapj. – 2. Vorsitzende	Annika Ostendorf
Jäsenet – Mitglieder	Zoran Uroic, Iina Fischer, Tuulia Hokkanen, Tia Grounsell, Riitta Sengebusch, Joonas Päiväranta
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Johanna Ihme
Rengas, Internet	Annika Ostendorf
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Ville Enckelmann, Antti Koivisto, Sari Karjalainen
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Arja Pique (-06/17), Ritva Pfortner, Johanna Ihme, Jari Stachon
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Tiina Lehto-Steenblock (-12.3.2017), Tuulia Hokkanen (13.3.2017-)*
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Riitta Sengebusch
Tilintarkastajat – Kassenprüfer	Jürgen Dietrich, Wilhelm Slawyk

*korjaus sähköpostilla Tiina Lehto-Steenblock 28.2.2018

MÜNSTER

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Paula Dierig
Varapj. – 2. Vorsitzende	Ulla Luhtanen
Jäsenet – Mitglieder	Ingrid Ranft, Reettakaisa Sofia Salo, Mirja Schoon, Tuula Herrmann
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Heidi Wolters, Merja Lipka
Rengas, Internet	Ulla Luhtanen
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Liisa Hoffmann
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Tuula Herrmann, Mirja Schoon
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Reettakaisa Sofia Salo
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Ingrid Ranft
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Elizabeth Fry, Annmari Christersson-Wiegers

RUHRIN ALUE

Puheenjohtaja – Vorsitzende
Varapj. – 2. Vorsitzende
Jäsenet – Mitglieder
Varajäsenet – Ersatzmitglieder
Rengas, Internet
Kassanhoitaja – Kassenwartin
Tilintarkastajat – Kassenprüfer

Helena Kehrmann
Maija Kuhn
Anja Maßel, Ritva Käpernick, Marjatta Szurawitzki, Irma Koßmann
Anja Exner
Terhi Varkila
Ritva Käpernick
Albrecht Winkler, Arja Geesmann

Kuva: Jens Kemle

4.2.3. Lounas: Frankfurt, Karlsruhe, Rhein-Neckar

Jumalanpalveluspaikkoja: Freiburg, Gießen, Kassel, Ludwigshafen am Rhein, Niedergandern, Schotten

Vuosi 2017 piti sisällään monia juhlia ja suuria tapahtumia, jotka yhdistivät sekä oman alueen suomalaistoimijoita että mahdollistivat kohtaamisia eri puolilla Saksaa asuvien suomalaisten välillä. Reformaation juhluvuosi sekä "Suomi 100" näkyivät alueella teemajumalanpalveluksissa, seurakuntaseminaareissa sekä juhluvuoden kohokohtana järjestetyssä Liekit-musikaalissa, joka järjestettiin yhteistyössä Düsseldorfin, Frankfurtin, Kölnin ja Rhein-Neckarin seurakuntien kanssa.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Suomalaisen papin tavoitteena on tukea kaikkia alueella asuvia ja alueelle matkustavia suomalaisia elämän eri tilanteissa ja tarjota apua sekä tukea tarvittaessa. Vuoden 2017 tavoitteena on aktiivisesti pitää esillä suomalaista kirkollista identiteettiä ja olla mukana järjestämässä "Suomi 100" -juhluvuoden sekä reformaation juhluvuoden tapahtumia. Vuoden 2017 yhtenä keskeisenä tavoitteena on lounaan alueella olevien seurakuntien aktivoiminen toimimaan yhdessä sekä kehittää yhteistyötä muiden alueella toimi-

vien suomalais-saksalaisten yhdistysten ja toimijoiden kanssa (mm. Suomi-koulu ja DFG). Vuodelle 2017 suunnitellun "Liekit"-musikaaliprojektin kautta on pyrkimyksenä tavoittaa eri-ikäisiä uusia seurakuntalaisia.

Frankfurt 10 jumalanpalvelusta, joista yksi toteutettuna yhteistyössä isäntäseurakunnan kanssa sekä yksi yhdessä ruotsalaisen seurakunnan sekä Frankfurtin anglikaanisen seurakunnan kanssa. Lisäksi osallistuminen kansainväliseen helluntaimaanantain tapahtumaan ja sen yhteydessä pidettävään jumalanpalvelukseen sekä jumalanpalvelukset Schottenissa ja Gießenissä.

"Suomi 100"- sekä reformaation juhluvuoden esillä pitäminen mm. teemajumalanpalveluksissa sekä järjestämällä seurakunnalla Agricola-näyttely. Lisäksi osallistuminen alueella järjestettäviin tapahtumiin ja niiden järjestelyihin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi tavoitteena on nuorteniltojen kehittäminen ja vakiinnuttaminen Frankfurtissa sekä uusien nuorten ja alueelle muuttaneiden perheiden tavoittaminen mm. Suomi-koulun ryhmissä vierailujen sekä Muksulassa vierailun kautta. "Matalan kynnyksen" toiminnan jatkaminen (pelastakaa miehet -ryhmä sekä naisen illat) sekä näiden lisäksi monipuolisen viikkotoiminnan jatkaminen.

Freiburg 4 jumalanpalvelusta, joista kaksi toteutettuna patikkakirkkona yhteistyössä paikallisen DFG:n kanssa. Joulukirkko ja sen yhteydessä Kauneimmat joululaulut -tilaisuus sekä pääsiäiskirkko yhteistyössä paikallisen DFG:n kanssa toteutettuna.

Karlsruhe 7 jumalanpalvelusta, joista yksi patikkakirkkona syksyllä sekä yksi jumalanpalvelus yhteistyössä Lukasgemeinden kanssa. Tämän lisäksi naisten aamu-piiri-toiminnan ja yhteisten retkien suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen. Yhteistyön jatkaminen DFG:n sekä Suomi-koulun kanssa.

Kassel 2 jumalanpalvelusta, joista toinen Kasselissa jouluna ja toinen yhteistyössä Kasselin DFG:n kanssa keväällä Niedergandernissa. Joulujumalanpalveluksen yhteydessä Kauneimmat joululaulut -tilaisuuden järjestäminen paikallisen DFG:n kanssa.

Ludwigshafen 4 jumalanpalvelusta / hartaustilaisuutta, joista yksi toteutettuna retkikirkkona sekä yksi yhteistyössä isäntäseurakunnan kanssa Ludwigshafenissa.

Rhein-Neckar 6 jumalanpalvelusta, joista yksi toteutettuna yhteistyössä isäntäseurakunnan kanssa sekä yksi ekumeeninen jumalanpalvelus yhdessä paikallisen kato-lisen seurakunnan sekä Thomasgemeinden kanssa.

Tavoitteena on uusien lapsiperheiden tavoittaminen sekä perheiden tukeminen. Äiti-lapsi-piirin toimintaan osallistu-minen säännöllisesti sekä musiikkitoiminnan kehittämi-nen. Lisäksi tavoitteena on lisätä eri toimintaryhmien yhteistyötä ja löytää toimintamalleja, joihin jokainen voisi osallistua.

Frankfurtissa järjestettiin vuoden 2017 aikana useita perinteeksi muodostuneita tapahtumia, kuten kirjallisuus-seminaari, kulttuuri-illamat, vappujuhlat sekä syksyllä Wormsiin suunnannut seurakuntaretki. Tapahtumissa oli huomioitu juhluvuoden teemat (mm. kirjallisuusseminaa-riissa aiheena oli Kaleva ja kulttuuri-iltamissa nähtiin kat-saus Suomen 100-vuotiseen historiaan). Näiden tapah-tumien lisäksi seurakunnassa järjestettiin reformaation ja "Suomi 100" -juhluvuoden kunniaksi Agricola-näyttely.

Vuoden 2017 aikana Frankfurtin seurakunta oli näkyvästi esillä myös kansainvälisissä, ekumeenisissa tapahtumis-sa ja osallistui sekä helluntaimaanantain reformaatiota-pahtumaan Römerillä, Rhein-Main-alueen kansainväli-sen konventin järjestämään Mini-WM-jalkapalloturnauk-seen että jatkoi yhteistyötä paikallisen ruotsalaisen seu-rakunnan, anglikaaniseurakunnan sekä Alt-Katholische-seurakunnan kanssa.

Yhteistyö muiden Hessenin suomalaistoimijoiden kanssa jatkui Suomi 100 "yhdessä" -teeman mukaisesti. Seura-kunta oli mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa ke-sällä yhteistä juhannusjuhlaa ("Suomi-Piknik") sekä 9.12.2017 pidettyä itsenäisyyspäivän juhlaa.

Aktiivinen lähetystoiminta jatkui seurakunnassa eri ta-pahtumien muodossa. Lähetystyö oli näkyvästi esillä ju-hannusjuhlilla ja syyskuussa seurakunnassa järjestettiin

sekä "Kävele naiselle ammatti" -tapahtuma että jo 10. kertaa pidetty lähetysten syyslounas ja kirpputori.

Syyskautta leimasivat useat suuret tapahtumat (Liekit-musikaali, joulumarkkinat ja itsenäisyyspäivän juhla-juma-lanpalvelus sekä sen yhteydessä järjestetty itsenäisyys-päivän iltajuhla). Syksyn kohokohta oli Liekit-musikaali, joka kokosi yhteen lähes 100 osallistujaa lännen ja lou-naan alueilta. Musikaali onnistui yli odotusten ja sen kautta koko suomalainen kirkollinen työ sai näkyvyyttä laajasti sekä paikallisessa mediassa että Suomessa asti. Liekit-musikaalia oli seuraamassa Frankfurtissa noin 280 ihmistä ja sen yhteydessä kerätty kolehti suunnattiin Botswanan lähetyskohteeseen. Musikaalilla onnistuttiin luomaan uudenlaista yhteishenkeä sekä toimintakulttuu-ria seurakuntiin ja innostus näkyi koko loppuvuoden ta-pahtumissa.

Toinen suuri vuosittainen ponnistus, joulumarkkinat, ko-kosi saman määrän vapaaehtoisia kuin Liekit-musikaali seurakunnan toiminnan tukemiseen ja valmisteluihin ad-venttia edeltävänä viikkona. Joulumyyjäisiä seuranneella viikolla seurakunnalla vietettiin itsenäisyyspäivän juhla-juma-lanpalvelusta sekä iltajuhlaa, jonka vastaanotto ylitti odotukset.

Lukuisten suurten tapahtumien lisäksi seurakunnan viik-kotoiminta pyöri aktiivisesti ja mm. uutena toimintana al-kanut "avoimet ovet" -tapahtuma löysi paikkansa.

Jumalanpalveluksia vietettiin vuonna 2017 eri teemoin juhluvuoden kunniaksi. Alkuvuodesta Kalevalainen mes-su soi kanteleen säestyksellä ja kesällä vietettiin Kan-sanlaulukirkkoa yhdessä Porvoon suomalaisen seura-kunnan kuorojen kanssa. Jouluna kirkossa vietettiin Kau-neimmat joululaulut -messua. Vuoden aikana jumalan-palveluksia pidettiin Frankfurtissa yhteensä 13, joista kaksi yhteistyössä Dornbuschin seurakunnan kanssa se-kä yksi yhdessä ruotsalaisen sekä anglikaaniseurakun-nan kanssa.

Gießenissä ei vuoden 2017 aikana järjestetty jumalan-palvelusta paikallisessa seurakunnassa tapahtuneen pa-pin vaihdoksen vuoksi. **Kasselissa, Niedergandernissa sekä Schottenissa** yhteistyö jatkui paikallisen seurakun-nan sekä DFG:n välillä tuttuun tapaan ja jumalanpalve-lukset sekä niiden jälkeen pidetyt yhteiset iltapäivät to-teutettiin sopimusten mukaisesti.

Karlsruhessa järjestettiin vuoden 2017 aikana 7 juma-lanpalvelusta, joista yksi toteutettiin syksyllä "Kävele nai-selle ammatti" -patikkakirkkona sekä yksi yhdessä Lu-kas-seurakunnan kanssa. Syksyn patikkakirkkoon ja jou-lujumalanpalvelukseen kutsuttiin erityisesti alueen suo-mikoululaisia ja muita lapsiperheitä. Suomikoululaiset oli-vat myös mukana toteuttamassa ja järjestämässä ad-venttijumalanpalvelusta. Yhteistyö alueella DFG:n sekä Suomi-koulun ja seurakunnan kanssa jatkui entiseen ta-paan hyvin.

Rhein-Neckarissa jumalanpalvelukset vakiintuivat vuoden 2017 aikana. Seurakunta oli aktiivisesti mukana Liekit-musikaalissa ja sen lisäksi myös muuta viikkotoimintaa pyrittiin rakentamaan. Vuoden 2017 aikana seurakunnassa pidettiin 5 jumalanpalvelusta, joista kaksi yhdessä Thomas-seurakunnan sekä paikallisen katolisen seurakunnan kanssa. Lisäksi keväällä seurakunnalla järjestettiin keskustelu- / seminaari-iltoja reformaation eri teemoista.

Mannheimin alueella toimintaa jatkettiin Ludwigshafen-Rheingönheimin jumalanpalvelusryhmän kanssa. Vietimme hartaushetkiä vuoden 2017 aikana suunnitelmien mukaan neljä.

Freiburgissa toiminta on vakiintunut ja uusia seurakuntalaisia on tullut mukaan. Suomalainen kuoro toimii alueella aktiivisesti ja yhteistyö DFG:n kanssa sujuu hyvin. Vuoden 2017 aikana jumalanpalveluksia järjestettiin suunnitelmien mukaan kaksi, joista toinen pääsiäisenä ja toinen jouluna. Jumalanpalvelusten yhteydessä vietettiin perinteeksi muodostuneen tavan mukaisesti pääsiäis- ja joulujuhlaa yhteisen kahvittelun sekä yhteislaulujen merkeissä.

Jumalanpalvelusten, toimitusten sekä viikkotoiminnan lisäksi alueen pappi toimi Hessen-Nassaun, Kurhessenin, Waldeckin, Pfalzin sekä Badenin maakirkkojen alueella asuvien suomalaisten ja heidän perheidensä tukena eri elämäntilanteissa.

Hanna Savukoski

Seurakuntien luottamushenkilöt ja kanttorit

FRANKFURT

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Katriina Wegener
Varapj. – 2. Vorsitzende	Eeva Moilanen
Jäsenet – Mitglieder	Riitta Hartikainen-Weder, Christian Illner, Markus Miettinen, Päivi Kantti
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Riika Honkaharju, Iris Dagbagli
Rengas, Internet	Markus Miettinen
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Hanna Purho, Katri Laakso, Sabine Laakso, Anna-Maija Zein, Helena Harju
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Irja Six, Riitta Hartikainen-Weder (-30.6.)
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Elina Oldenbourg
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Päivi Kantti
Tilintarkastajat – Kassenprüfer	Kalervo Laakso, Kari Eskelinen

KARLSRUHE

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Liisa Heinze
Varapj. – 2. Vorsitzende	Pirjo Polletin
Jäsenet – Mitglieder	Eila Greschner, Ritva Rudisch
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Arja Agamah-Ahola, Leena Andreller
Rengas, Internet	Liisa Heinze
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Sofia Kallio, Anu Rautakoski, Anu Tervo, Janne Tervo
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Pirjo Polletin
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Anne Reichle, Hilka Vogel

RHEIN-NECKAR

Puheenjohtaja – Vorsitzende
 Varapj. – 2. Vorsitzende
 Jäsenet – Mitglieder
 Varajäsenet – Ersatzmitglieder
 Rengas, Internet
 Kirkkomusiikki – Kirchenmusik
 Kassanhoitaja – Kassenwart
 Tilintarkastajat – Kassenprüfer

Armi Korja-Mayer
 Natalie Arndt
 Mirja Raussi, Olavi Sandell
 Dr. Martin Völkert, Dr. Jade Kirscht
 Natalie Arndt
 Claudia Schwabe
 Olavi Sandell
 Dr. Emil Völkert, Hartmut Mayer

4.2.4. Etelä: München, Nürnberg, Stuttgart Jumalanpalveluspaikkoja: Augsburg, Konstanz, Ulm

Seurakuntien toiminnan keskiössä oli jumalanpalveluselämä. Pappi vieraili myös Suomi-koulujen ja DFG:n tilaisuuksissa. Münchenin seurakunta toteutti vapaaehtoisvoimin ”Suomi 100” -juhlan kunniaksi musikaalin.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Suunnitelmavuoden aikana seurakuntien toiminta kehittyy eri ikäryhmien tarpeita kattavammin huomioivaksi. Keskeisin keino tavoitteen saavuttamiseksi on jäsenistöltään nuorentuneiden kirkkoraatien tukeminen eri tavoin. Lisäksi pyritään parantamaan yhteistyötä alueen Suomi-koulujen kanssa. Reformaation merkkivuosi ja Suomen itsenäisyyden juhluvuosi näkyvät seurakuntien toiminnassa.

München Münchenissä järjestetään 11 jumalanpalvelusta, joista kaksi yhdessä Evangelisch-Lutherische Dankeskirchen kanssa. Vuoden 2017 painopisteenä on osallistuminen Suomen ev.-lut. kirkon kirkkohallituksen ”Liikkuva seurakunta – Församling i rörelse” hankkeeseen. Lisäksi seurakunnan nuorisotoimintaa elvytetään ja oman tilan hankkimista selvitetään edelleen. Seurakunta järjestää yhteistyössä kaupungin suomalaisjärjestöjen ja kunniakonsulaatin kanssa 10.12. ”Suomi 100” -juhlan.

Nürnberg Erlangenissa järjestetään viisi jumalanpalvelusta ja Nürnbergissä yksi. Jumalanpalveluksia kehitetään tapahtumaluonteisiksi järjestämällä jumalanpalveluksien oheen muuta seurakuntalaisia palvelevaa ohjelmaa yhdessä alueen suomalaisjärjestöjen kanssa. Pappi osallistuu säännöllisesti kirkkoraadin työskentelyyn.

Stuttgart Fellbachissa järjestetään kahdeksan jumalanpalvelusta ja Stuttgartissa yksi. Pappi tukee nuorentunutta kirkkoraatia eri-ikäisten seurakuntalaisten toiveiden ja tarpeiden selvittämisessä sekä seurakunnan toiminnan kehittämisessä. Yhteistyötä Stuttgartin Suomi-koulun kanssa syvennetään. Seurakunnan kuorotoimintaa elvytetään.

Augsburg, Konstanz, Ulm

Augsburgissa järjestetään pääsiäis- ja adventtihartaudet yhteistyössä DFG:n paikallisosaston kanssa. Ulmissa ja Konstanzissa järjestetään kesäjumalanpalvelus ja adventtihartaus. Ulmissa järjestetään kevätkaudella yhteistapahtuma Suomi-koulun kanssa.

Münchenin suomalaisen seurakunnan kokoon-tumispaiikkana oli Evangelisch-Lutherische Dankeskirche Milbertshofenin kaupunginosassa. Jumalanpalveluksia järjestettiin kevätkaudella seitsemän ja syyskaudella viisi, lisäksi toteutettiin adventtihartaus. Vapunaattona ja ensimmäisenä adventtina pidettiin Milbertshofenissa myyjäiset. 10.12. seurakunta järjesti yhdessä Suomen Baijerin ja Thüringenin kunniakonsuli Philipp A. Schoellerin sekä Ylä-Baijerin alueen suomalaisyhteisöjen kanssa ”Suomi 100” -juhluvuoden ohjelmaan liitetyn kansanjuhlan, joka huipentui vapaaehtoisvoimin toteutettuun musikaaliin. Lisäksi järjestettiin muuta seurakuntatoimintaa.

Nürnbergin seurakunta kokoontui Erlangenissa Evangelisch-Lutherische Thomaskgemeinden tiloissa. Jumalanpalveluksia järjestettiin kevätkaudella Erlangenissa kolme ja syyskaudella Nürnbergin keskustan St. Jakobskir-

chessä kaksi. Lisäksi Nürnbergissä toteutettiin adventtihartaus. Nürnbergin seurakunta järjesti 19.11. ”Suomi 100” -juhlan Nürnbergin St. Jakobissa. Juhlan yhteydessä oli pienimuotoiset myyjäiset ja Siiri Niittymaan konsertti.

Stuttgartin seurakunta kokoontui Fellbachin Johannes-Brenz-Kirchessä. Jumalanpalveluksia pidettiin kevätkaudella neljä ja syyskaudella kolme. Lisäksi toteutettiin adventtihartaus ja pienimuotoiset myyjäiset. Jouluaattona vietetyssä sanajumalanpalveluksessa Stuttgartin Haigstkirchessä saarnasi pastori Paul Murdoch Tübingenistä. Kertomuskaudella myös muu seurakuntatoiminta jatkui Stuttgartissa.

Lisäksi toimintaa oli **Konstanzissa** (Petrus- und Paulus-gemeinde / Badenin evankelinen maakirkko) ja **Ulmissa** (Evangelische Lukaskirchengemeinde). Konstanzissa pastori Pia Repo-Leine piti keväjumalanpalveluksen 14.5. Reichenauilla. Sekä Konstanzissa että Ulmissa järjestettiin adventtihartaus.

Pappi vieraili kertomuskaudella Suomi-koulujen ja DFG:n tilaisuuksissa ja ohjasi ystäväpalveluryhmien toimintaa. Etelä-, Länsi- ja Lounais-Saksan suomalaisten seurakuntien aluepäivät järjestettiin 4. ja 5.11. Kölnissä.

Matti Nikkanen

Seurakuntien luottamushenkilöt ja kanttorit

MÜNCHEN

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Leena Nikula
Varapj. – 2. Vorsitzende	Katri Wessel
Jäsenet – Mitglieder	Leena Niemi, Nella Ristiluoma, Henna Thimiopoulos, Mia Harju
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Maria Vuori, Anna-Mari Nikkilä
Rengas, Internet	Henna Thimiopoulos
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Walter Heimerl
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Mia Harju, Maria Vuori
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Leena Niemi
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Nora Kraft, Eva Otremba

NÜRNBERG

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Tea Jouhki
Varapj. – 2. Vorsitzende	Eija Kassner
Jäsenet – Mitglieder	Marjukka Cassaro, Riitta Harres, Eija Carlsson, Siiri Niittymaa
Rengas, Internet	Eija Kassner
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Siiri Niittymaa
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Eija Carlsson
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Marjukka Cassaro
Tilintarkastajat – Kassenprüfer	Walter Aust, Horst Neuhooff

STUTTGART

Puheenjohtaja – Vorsitzende
Jäsenet – Mitglieder
Varajäsenet – Ersatzmitglieder
Rengas, Internet
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst
Kassanhoitaja – Kassenwartin
Tilintarkastajat – Kassenprüfer

Anu zu Dohna
Katja Götz, Terttu Jauss, Juulia Ruha, Miina Zander
Satu Laukkanen-Wolfert, Thomas Michael
Juulia Ruha
Thomas Michael, Gabriele Bäuerle
Ritva Spindler
Terttu Jauss
Wolfgang Widlewski, Horst Maess

4.2.5. Itä ja keski: Berliini, Bielefeld, Dresden, Hannover Jumalanpalveluspaikkoja: Braunschweig, Göttingen (Praha)

Suomen juhluvuosi oli esillä monissa tapahtumissa, joita järjestettiin osittain yhteistyössä eri suomalais-toimijoiden kanssa. Suomalainen seurakunta toteutti Saksan evankelisten kirkkopäivien puitteissa useita projekteja. Kesäkuussa järjestetty perheleiri sai inostuneen vastaanoton.

Vuodelle 2017 asetetut tavoitteet olivat:

Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhluvuosi sekä reformaation 500-vuotisjuhluvuosi näkyvät kaikkien seurakuntien toiminnassa.

Berliini 7 jumalanpalvelusta, joista yksi musiikkimessu ja yksi retkikirkko yhdessä Berlin-Brandenburgin DFG:n kanssa. Juhannuksena järjestetään juhannusjuhlat ja kansanlaulukirkko yhdessä Suomi Keskuksen, suomalaisen kielikoulun ja DFG:n kanssa. Joulujumalanpalvelukset pidetään yhdessä saksalaisen yhteistyöseurakunnan kanssa. Toukokuussa osallistutaan Saksan evankelisille kirkkopäiville toteuttamalla ständi "Abend der Begegnungissa" sekä yhteinen "Feierabendmahl" saksalaisen yhteistyöseurakunnan kanssa.

Touko-kesäkuussa järjestetään perheleiri yhteistyössä suomalaisen kielikoulun kanssa.

Osallistutaan Berliinin kansainvälisen konventin järjestämään "Fest der Völker" -katutapahtumaan sekä helluntain uskontojenväliseen rukoushetkeen. Lisäksi järjestetään Kauneimmat joululaulut sekä 7 temaattista aikuisten aamupäivätapaamista. Lasten KulttuuriKopla LAKUKO kokoontuu 6 kertaa vuodessa.

"Suomi100" -juhluvuotta juhlistetaan yhdessä itsenäisyysaiheisessa jumalanpalveluksessa. Osallistutaan

Suomen suurlähetystön järjestämiin "Suomi 100" -juhluvuoden tapahtumiin. Hyttyspönttöprojektia jatketaan ja pyritään uudistamaan.

Bielefeld 5 jumalanpalvelusta, joista kesäjuhlakirkko ja joulujumalanpalvelus toteutetaan yhdessä Suomi-koulun kanssa. Joulujumalanpalveluksen yhteydessä juhlietaan Suomen itsenäisyyttä. Yhteistyössä saksalaisen isäntäseurakunnan kanssa pyritään järjestämään uskonpuhdistuksen juhluvuoteen liittyvä jumalanpalvelus tai muu tapahtuma. Lisäksi seurakuntaseminaaripäivä sekä viiniä ja virsiä -ilta.

Braunschweig 2 jumalanpalvelusta, joista yksi retkikirkko ja toinen joulujumalanpalvelus, joka toteutetaan yhdessä Suomi-koulun kanssa ja jonka yhteydessä juhlistetaan Suomen itsenäisyyttä. Suomikoululaisten pyhäkoulu kaksi kertaa vuoden aikana, joista toinen kerta liittyy uskonpuhdistukseen. Lisäksi iltapäiväseminaari naisten iltapäivätapaamisten yhteydessä.

Dresden 2 jumalanpalvelusta, joista toinen yhdessä saksalaisen yhteistyöseurakunnan kanssa ja toinen vaeluskirkko. Joulukuussa järjestetään "Suomi 100" -seurakuntajuhla sekä suomalainen joulukonsertti ja -hartaus. Lisäksi uskonpuhdistuksen tematiikkaan liittyvä seurakuntaseminaari.

Hannover 7 jumalanpalvelusta, joista yksi vaelluskirkko yhdessä Bremenin seurakunnan kanssa ja yksi musiikkimessu. Joulujumalanpalvelus pidetään yhdessä saksalaisen yhteistyöseurakunnan kanssa. Kahden jumalanpalveluksen yhteydessä järjestetään raamattuseminaari, joista toinen liittyy uskonpuhdistuksen tematiikkaan. Maaliskuussa osallistutaan kunniakonsulaatissa järjes-

tettävän "Suomi 100" -juhlatilaisuuden järjestämiseen. Joulukuussa järjestetään itsenäisyysjuhla Rakkaimpien joululaulujen yhteydessä Hanns-Lillje-Hausissa.

Osallistutaan Hannoverin kansainvälisen konventin järjestämän jumalanpalveluksen toteuttamiseen. Suomi-koululaisten pyhäkoulu 3-4 kertaa, joista yhdellä kerralla käsitellään uskonpuhdistuksen aihepiiriä. Lisäksi viiniä ja virsiä -ilta.

Praha Jouluhartaus ja Kauneimmat joululaulut.

Rostock Tavoitteena löytää yhteystenkilö. Yksi hartaus-tilaisuus, retki tai kauneimmat joululaulut.

Leipzig Pyritään käynnistämään yhteistyö paikallisen DFG:n kanssa. Tavoitteena järjestää yksi suomalainen tai suomalais-saksalainen tilaisuus, jota pappi on mukana toteuttamassa.

Lisäksi ylläpidetään aktiivisesti kontakteja alueen keskeisiin yhteistyötahoihin kuten Suomen suurlähetystöön, Finnland-instituuttiin, saksalaiseen yhteistyöseurakuntaan, DFG:hen, alueen neljään Suomi-kouluun, Ökumenischer Rat der Kircheniin, Berliinin ja Hannoverin Internationaler Konventehin sekä Hannoverin kunniakonsuliin.

Berliinissä järjestettiin kertomusvuonna seitsemän jumalanpalvelusta. Maaliskuussa pidettiin "Suomi 100" -juhluvuoden kunniaksi kalevalainen messu yhdessä kuoron kanssa ja se sai hyvän vastaanoton. Pääsiäisen ja tapaninpäivän jumalanpalvelukset toteutettiin yhteistyössä isäntäseurakunnan kanssa. Pääsiäisjumalanpalveluksen ajankohtaa siirrettiin seurakuntalaisten toivomuksesta pääsiäismaanantailta pääsiäisen jälkeiselle sunnuntaille. Kävijöitä oli huomattavasti enemmän kuin edellisvuosina. Juhannusjuhla ei pidetty, koska loppukeväästä oli osallistuttu kahden todella suuren tapahtuman järjestämiseen ja toteuttamiseen (ks. alla). DFG:n kanssa syyskuussa järjestetty vaelluskirkko suuntasi kansainväliseen puutarhanäyttelyyn ja sen yhteydessä osallistuttiin "Kävele naiselle ammatti" -tempaukseen. Osallistujia tapahtumassa oli vain 11, mikä todennäköisesti ainakin osittain johtui IGA:n kalliista sisäänpääsymaksusta. Lokakuun jumalanpalvelus toteutettiin musiikkimessuna Berliinin suomalaisen kuoron kanssa.

Tapahtumat: 29.4. seurakunta järjesti yhdessä Suomi Keskuksen, Suomi-koulun ja DFG:n kanssa "Suomi 100" -aiheisen vapputapahtuman. Marraskuussa seurakunta osallistui Suomi Keskuksen järjestämien kaksipäiväisten joulumyyjäisten toteuttamiseen. Kävijämäärä ylitti reilusti kaikki aikaisemmat ennätykset – jono Suomi-keskuksen oven edessä ulottui lähes Gneisenaustrasselle asti. Todennäköisesti tämä johtui sosiaalisessa mediassa tapahtuneen mainonnan lisääntymisestä. Tämänvuotisen kokemuksen perusteella on selvää, että joku muutos tilanteeseen on löydettävä: myyjäiset eivät enää mahdu keskuksen.

6.12. pidettiin Passiokirkossa itsenäisyyspäivän juhlan jumalanpalvelus, joka keräsi paikalle noin 170 ihmistä. Jumalanpalveluksen jälkeinen juhla järjestettiin juhluvuoden moton mukaisesti yhdessä Suomi Keskuksen, Berliinin suomalaisen kielikoulun ja DFG:n kanssa. Joulukuussa järjestettiin lisäksi Esa Ruuttusen ja Sami Väänäsen hyväntekeväisyyskonsertti (n. 120 osallistujaa) sekä Kauneimmat joululaulut (85 osallistujaa).

Toimintaryhmät: Lasten KulttuuriKopla LAKUKO kokoon-tui sekä keväällä että syyskaudella neljä kertaa keräten kokoon 2-12 perhettä / kerta. Temaattisia aamupäiväta-paamisia järjestettiin vuoden aikana kahdeksan. Aiheina oli mm. Suomen herätysliikkeet sekä maakuntalaulut. "Pannu kuumana!" on jatkanut viikottaista toimintaansa avointen ovien seurakuntailtapäivänä. Kävijöitä on ollut hyvin vaihdellen 5-30. "Pannu kuumana!" -iltapäivien puitteissa pappi on päivystänyt Suomi-keskuksessa säännöllisesti kerran kuussa. Papin päivystyksessä ei vuonna 2017 käynyt yhtään ihmistä. Naisteniltoja järjestettiin kerran kuussa. Tarjolla oli vaihdellen joogaa tai jumppaa, saunomista ja suomipoppiä. Osallistujamäärät ovat näissäkin illoissa vaihdelleet huomattavasti, 3-16. Pääosin kävijät ovat olleet noin 20-40-vuotiaita, ja joka kerralle on löytynyt uusia ihmisiä, jotka eivät ole aiemmin käyneet Suomi-keskuksessa.

Muuta: Berliinissä järjestettiin 24.-28.5. Saksan evankeliset kirkkopäivät. Berliinin suomalaisella seurakunnalla oli keskiviikkona "Abend der Begegnungin" puitteissa ständi yhdessä yhteistyöseurakuntamme kanssa. Perjantaina osallistuimme "Feierabendmahl"-jumalanpalveluksen (150 osallistujaa) toteuttamiseen yhdessä Passio-Heilig Kreuz -seurakunnan kanssa. Lauantaina suomalainen seurakunta oli mukana vielä "Mittagessen der Migrationsgemeinden" -projektissa ja tarjoili 1,5 tunnin aikana 150 annosta lohikeittoa. Työtä näihin projekteihin liittyen oli paljon, mutta jälkepäin oli hyvä huokaista: kyllä kannatti!

17.-18.6. järjestettiin Berliinin Tegelissä "Kinderwald" -leirikeskuksessa perheleiri yhteistyössä Berliinin suomalaisen kielikoulun kanssa. Leirille osallistui 52 ihmistä koko viikonlopun ajan sekä 35 lauantaina päiväkävijöinä. Osallistujien joukossa oli berliiniläisten lisäksi yksi perhe sekä Bielefeldistä, Dresdenistä että Hannoverista. Leiri oli kokonaisuudessaan erittäin onnistunut.

Maaliskuusta toukokuun loppuun seurakunnassa ja Suomi-keskuksessa työskenteli harjoittelijana sosionomiopiskelija Maria Leppälä, jonka panostus erityisesti kirkkopäiväprojektin toteutuksessa oli todella huomattava.

Bielefeldissä pidettiin viisi jumalanpalvelusta. Näistä helmikuun jumalanpalvelus oli kalevalainen messu, toukokuun jumalanpalvelus Luther-messu ja kesäkuussa pidettiin kansanlaulukirkko, jossa suomikoululaiset esittivät saarnanäytelmän. Syyskuun jumalanpalveluksen yhtey-

dessä vietettiin seurakunnan ja Suomi-koulun yhteisiä 40 -vuotisjuhlia, minkä vuoksi jumalanpalvelus pidettiin perhemessuna. Joulujumalanpalveluksessa suomikoululaiset esittivät joulukuvaelman. Maaliskuussa järjestettiin suuren suosion saavuttanut viiniä ja virsiä -ilta, jossa laulettiin mm. isänmaallisia virsiä Suomen itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi. Lokakuun seurakuntaseminaarin aihe oli Suomen herätysliikkeet.

Braunschweigissa järjestettiin vaelluskirkko sekä joulujumalanpalvelus. Vaelluskirkko oli osa ”Kävele naiselle ammatti” -tempausta. Joulujumalanpalvelus toteutettiin yhdessä suomikoululaisten kanssa ja siihen osallistui yli 50 ihmistä, joukossa kolme uutta perhettä. Pyhäkoulua pidettiin Suomi-koulun yhteydessä kerran, jolloin tavoitettiin molempien ryhmien kaikki koululaiset. Toukokuussa pidettiin temaattinen naisten iltapäivä tapaaminen.

Dresdenissä pidettiin kertomusvuonna kaksi seurakuntaseminaaria, joihin osallistui 8-11 ihmistä. Maaliskuun aihe oli eutanasia ja marraskuussa puhuttiin luopumisesta. Syyskuun vaelluskirkon yhteydessä järjestettiin jo perinteiseen tapaan Naisten Pankin ”Kävele naiselle ammatti” -tempaus. Marraskuussa järjestettiin itsenäisyyspäivän juhlat, jotka keräsivät yhteen 55 ihmistä. Joulukuussa Esa Ruuttusen ja Sami Väänäsen joulukonserttia ja –hartautta kokoontui kuuntelemaan yllättävän vähän eli noin 90 ihmistä.

Hannoverissa toimitettiin seitsemän jumalanpalvelusta. Helmikuun lopun jumalanpalveluksena pidettiin kalevalainen messu, joka keräsi mukavasti innostuneita seurakuntalaisia. Bremenin ja Hannoverin yhteisen retkikirkon järjestelyvastuussa oli Bremenin seurakunta. Siihen ei

osallistunut valitettavasti yhtään hannoverilaista. Syynä saattoi olla retken ajoittuminen helluntaille. Syyskuussa vietettiin reformaation merkkivuoden jumalanpalvelusta yhdessä Sievershausenin seurakunnan kanssa. Marraskuussa osallistuttiin Internationale Konventin kansainväliseen jumalanpalvelukseen, joka keräsi taas edellisvuotta enemmän väkeä. Joulujumalanpalvelus toteutettiin yhdessä isäntäseurakunnan kanssa.

Helmikuun seurakuntaseminaarissa tutustuttiin Suomen herätysliikkeisiin. Maaliskuussa osallistuttiin Hannoverin kunniakonsulin järjestämään Suomen itsenäisyyden juhlatilaisuuteen. Huhtikuussa pidettiin viiniä ja virsiä -ilta, jossa laulettiin mm. isänmaallisia virsiä ja joka sai niin innostuneen vastaanoton, että emme mahtuneet Omaan Tupaan. Joulukuussa järjestettiin Rakkaimmat joululaulut –tilaisuus, joka keräsi Kreuzkircheen vielä edellisvuottaikin enemmän väkeä (arviolta 250 ihmistä). Joululaulausten jälkeen seurakunta järjesti itsenäisyyspäivän juhlan, johon osallistui 85 ihmistä.

Suomikoululaisille pidettiin pyhäkoulu kerran sekä kevättä syyskaudella. Toukokuussa osallistuttiin Suomikoulun 40-vuotisjuhliin. Joulukuun alussa seurakunta ja Hannoverin Suomi-koulu järjestivät yhteisen joulujuhlan.

Göttingenissä pidettiin Göttingenin ja Kasselin yhteinen retkikirkko jo perinteiseksi käyneeseen tapaan.

Leipzigissa paikallinen DFG järjesti 8.12. itsenäisyyspäivän vastaanoton. Tilaisuuteen kutsuttiin myös pappi pitämään hengellissisältöinen juhlapuhe. Osallistujia oli noin 100 ja heidän joukossaan oli useita nuoria suomalaisia ja suomalais-saksalaisia perheitä. Neuvottelut yhteistyöstä vuonna 2018 käynnistettiin.

Prahassa ei kertomusvuonna järjestetty suomalaista kirkollista toimintaa.

Päivi Lukkari

Seurakuntien luottamushenkilöt ja kanttorit

BERLIINI — BERLIN

Puheenjohtaja – Vorsitzende

Varapj. – 2. Vorsitzende

Jäsenet – Mitglieder

Varajäsenet – Ersatzmitglieder

Rengas, Internet

Kirkkomusiikki – Kirchenmusik

Ystäväpalvelu – Besuchsdienst

Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie

Kassanhoitaja – Kassenwartin

Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen

Hanna Harjunpää

Terhi Nebelung

Marja Kähling, Satu Poikonen, Kosti Heiskanen, Leena Kratzer, Eija Kaarakainen-Nacke

Kati Jauhiainen

Satu Poikonen (-30.04.), Marja Pöyry (01.05.-)

Sami Väänänen, Annemari Moilanen, Reinhard Hoffmann, Vilja Riutamaa, Jarkko Riihimäki

Varpu Seper

Satu Poikonen

Marja Kähling

Orvokki Mette, Oili Much

BIELEFELD

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Anna-Liisa Diestelhorst
Varapj. – 2. Vorsitzende	Raija Stuke
Jäsenet – Mitglieder	Riitta Röthemeyer, Tuija Johansson, Maria Baier, Soile Vainio-Tölle
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Leena Hanisch, Tarja Welschlau
Rengas, Internet	Johanna Schwartz
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Leena Hanisch
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Maria Baier
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Raija Stuke
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Kielo Haubrok, Marja Schleef

DRESDEN

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Annaliisa Kühn
Varapj. – 2. Vorsitzende	Satu Kujawski
Jäsenet – Mitglieder	Miia Kajander, Elina Liukkonen
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Rafael Kraus, Eveliina Suonto
Rengas, Internet	Satu Kujawski
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Annaliisa Kühn
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Miia Kajander
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Henna Riemenschneider, Julia Fält-Nardmann

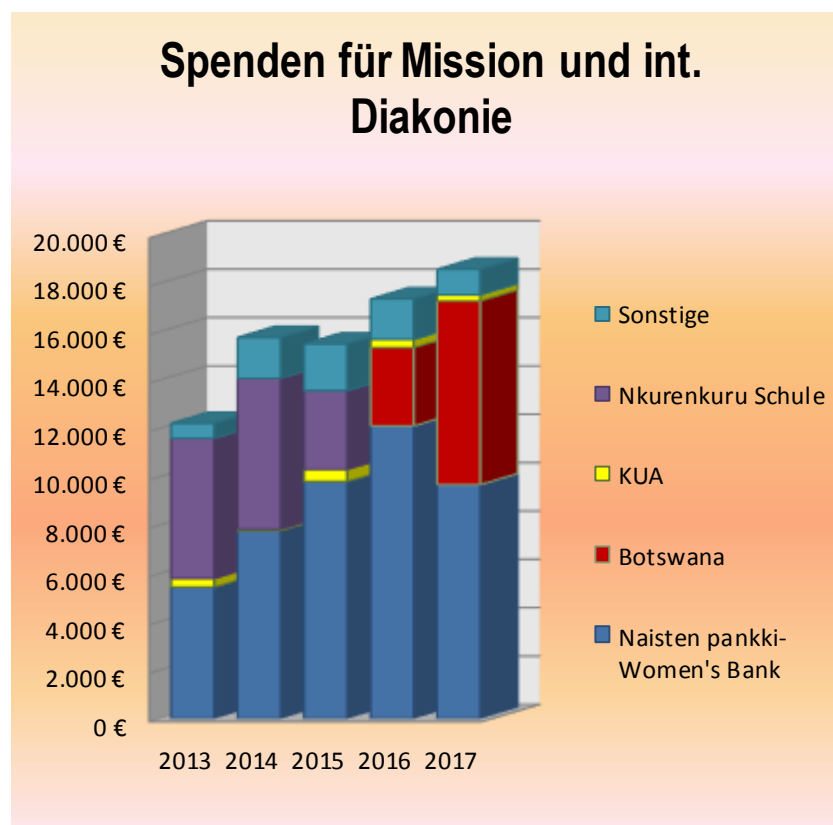
HANNOVER

Puheenjohtaja – Vorsitzende	Leena Burandt
Varapj. – 2. Vorsitzende	Riitta Seehausen
Jäsenet – Mitglieder	Kaija Westendorf, Merja Herrmann, Riitta Johansson, Hanna Hosio
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Pia Kirk, Tarja Kleinelsen
Rengas, Internet	Hanna Hosio
Kirkkomusiikki – Kirchenmusik	Pia Kirk
Ystäväpalvelu – Besuchsdienst	Eeva Korpela-Vehrenkamp, Pirjo Riedl, Riitta Seehausen
Lähetys- ja kv. diakonia – Mission und int. Diakonie	Pirjo Riedl
Kassanhoitaja – Kassenwartin	Airi Schiefer
Tilintarkastajat – Kassenprüferinnen	Pirjo-Liisa Seelaff, Marja Kirkko-Jaakkola

Lähetykselle ja kansainväliselle diakoniale annetut lahjoitukset

	2013 / €	2014 / €	2015 / €	2016 / €	2017 / €	Yhteensä / €
Naisten pankki-Women's Bank	5.435	7.769	9.802	12.103	9.673	44.782
Botswana				3.234	7.590	10.824
Kirkon Ulkomaanapu	356	63	497	341	260	1.517
Nkurenkurun koulu	5.798	6.240	3.261			15.299
Muut	621	1.690	1.933	1.674	1.055	6.973
Yhteensä	12.210	15.762	15.493	17.352	18.578	79.395
Jäsenmäärä	8.250	8.205	7.919	7.903	7.833	
Lahjoitukset jäsentä kohti / €	1,48	1,92	1,96	2,20	2,37	

Johtokunta, papit, työntekijät

JOHTOKUNTA - VORSTAND

Puheenjohtaja – 1. Vorsitzende	Annaliisa Kühn, Dresden
Varapuheenjohtaja – 2. Vorsitzende	Essimari Kairisto, Düsseldorf
Jäsenet – Mitglieder	Anna-Liisa Diestelhorst, Bielefeld Pirjo Friedrich, München Eeva Moilanen, Frankfurt (-19.3.), Maria Sabelus, Kiel (19.3.-) Felix Tölle, Köln (-19.3.), Stella Weißenburg, Berlin (19.3.-)
Varajäsenet – Ersatzmitglieder	Leena Nikula, München Maria Sabelus, Kiel (-19.3.), Reetta Niemi, Lübeck (19.3.-)

Tilintarkastajat - Kassenprüferinnen

Minna Schotten
Margareta Pyykkönen-Bloemer

PAPIT – PFARRERINNEN UND PFARRER

Itä ja keski – Ost und Mitte	Päivi Lukkari
Etelä – Süd	Matti Nikkanen
Lounas – Südwest	Hanna Savukoski
Länsi – West	Anna-Maari Tölle (o. s. Ruotanen)
Pohjoinen – Nord	Päivi Vähäkangas

SKTK:n TYÖNTEKIJÄT – MITARBEITERINNEN UND MITARBEITER des Zfka

Toiminnanjohtaja – Geschäftsführer	Mauri Lunnamo
Toimistostoassistentti – Assistentin	Anne Koskimaa
Jäsenpalvelut – Mitgliederbetreuung,	
Rengas-toimittaja – Rengas-Redakteurin	Ritva Prinz

Seurakunta-apulainen - Gemeinde-Assistent/in

Berliini – Berlin	Hans Lydman
Frankfurt am Main	Eija Kärkäs
Köln	Zoran Uroic

Suomalaispappien toimittamat hartaudet ja jumalanpalvelukset

Seurakunnat

srk	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu	yhteensä
Berlin		22	28						11	22	120	85	288
yht.työ jp				76	150							98	
Bielefeld		19			10	42			66			41	178
Bremen		12		18		22				17		35	104
Dresden									9			95	104
yht. työ jp	56												
Düsseldorf	24			80 60	36	180			26		31	70	507
Frankfurt	18		25 21	28		85			16 13	19 5		150 62 28	470
yht. työ jp			65						60			100	
Hampuri	28 65 15	30 37	21 27	16 16	27 30	23 20		24	22 21	10		80 220 150 140 40	1062
yht. työ jp										650			
Hannover		20 17								10		250	297
yht. työ jp									37		130	65	
Karlsruhe	13			13		35			8	19	17	38 70	213
yht.työ jp			58										
Kiel		11		15						15		35	76
Köln		37	19		42	53			34		39	140 36 32	432
yht. työ jp				97						51			
Lyypekki		20			42					16		24 16	118
München	12	18	15	20	55	10			11	13		164 50 85	453
Münster		24	27						21		32 12	49	165
yht. työ jp					75								
Nürnberg		7		12	7	30					72	70	198
Rhein-Neckar					38					32	35		105
yht. työ jp				98								80	
Ruhrin alue		13			51					16		67 19	166
Stuttgart	25	17	35	17					38	52	16	60 80	340
yht. työ jp						20							
srk yhteensä													5276

Yhteistyöjumalanpalvelukset voivat olla ekumeenisia tai esim. saksal. yhteistyöseurakunnan kanssa järjestettyjä, niitä ei ole laskettu yhteismääriin.

Sinisellä merkitty Kauneimmat joululaulut tmv.

Suomalaispappien toimittamat hartaudet ja jumalanpalvelukset

Muut jumalanpalveluspaikat

muut jp-paikat	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu	yhteensä
Braunschweig									13			51	64
Espoo (yht. työ jp)								430					
Freiburg				39								38 35	112
Göttingen (SaSu)				10						28			38
Kassel												42 40	82
Konstanz					25							35	60
Ludwigshafen		8			6				7		6		27
Mannheim (SaSu)											19		19
Niedergandern					35								35
Oberursel			36										36
Schotten (yht. työ jp)						62							
Salo (yht. työ jp)							230						
Ulm												32	32
muut yhteensä													505

JUMALANPALVELUKSET JA HARTAUDET YHTEENSÄ

5.781

Yhteistyöjumalanpalvelukset voivat olla ekumeenisia tai esim. saksalaisen yhteistyöseurakunnan kanssa järjestettyjä. Niitä ei ole laskettu yhteismääriin.
Sinisellä merkitty Kauneimmat joululaulut tmv.

Suomalaispappien toimittamat kirkolliset toimitukset

	määrä	kävijöitä
kasteet	36	1237
avioliittoon vihkimiset ja siunaamiset	12	1023
hautaan siunaamiset	7	298
Tavoitettuja henkilöitä yhteensä		2.558

„Suomi 100“ –tapahtumat

tilaisuuden luonne (konsertti, iltajuhla tms.)	paikkakunta	pvm	henkilömäärä
„Suomi 100“ -kuorokonsertti	Frankfurt am Main	10.6.	85
„Suomi 100“ -piknik	Frankfurt am Main	24.6.	500
Kulttuuri- ja elokuvailta	Dresden	26.8.	24
„Suomi 100“ –konsertti	München	14.10.	100
Liekit-musikaali	Köln	14.10.	300
Liekit-musikaali	Frankfurt am Main	21.10.	280
Iltajuhla ja illallinen	Münster	10.11.	55 *
Jumalanpalvelus ja konsertti	Nürnberg	19.11.	72
Iltajuhla + illallinen	Dresden	25.11.	55
Iltajuhla	Bochum	2.12.	40
Cocktailkutsut	Berlin	6.12.	180
Jumalanpalvelus	Hampuri	6.12.	220
Juhlavastaanotto (jp:n jälkeen)	Köln	6.12.	150
Cocktailkutsutyypinen iltajuhla	Leipzig	8.12.	100
Illallisjuhla	Düsseldorf	9.12.	180
Juhlavuoden konsertti	Dresden	9.12.	90
„Suomi 100“ -gaala	Frankfurt am Main	9.12.	230
Esitelmä, ohjelmaa ja cocktailtarjoilu	Hannover	10.12.	85
Jumalanpalvelus ja iltajuhla	München	10.12.	330
yhteensä			3076

*Lisätty vuosikokouksessa

Seurakuntien omat toimintakertomukset vuodelta 2017

löytyvät ao. seurakunnan kohdalta netistä www.rengas.de

Seurakuntien jäsenmäärät

Seurakunta Gemeinde	2014	2015	2016	31.12.2017	Muutos 2016-2017 Änderung 2016-2017
Berlin	810	763	760	765	5
Bielefeld	302	292	287	287	0
Bremen	187	174	178	184	6
Dresden	76	69	81	80	-1
Düsseldorf	521	483	486	488	2
Frankfurt	1.462	1.460	1.476	1.390	-86
Hannover	641	627	615	596	-19
Karlsruhe	332	320	321	321	0
Kiel	252	244	246	250	4
Köln	851	879	868	861	-7
Lübeck	297	273	269	268	-1
München	851	800	801	808	7
Münster	149	131	128	139	11
Nürnberg	308	290	289	287	-2
Rhein-Neckar	201	203	203	204	1
Ruhrgebiet	238	212	203	203	0
Stuttgart	612	584	589	595	6
GfdJ	115	115	103	107	4
Yhteensä/insgesamt	8.205	7.919	7.903	7.833	-70
Seemannskirche in Hamburg	317	320	313	309	-4

Lähde / Datenquelle:

SKTK:n jäsenrekisteri / Mitgliederregister des Zfka 31.12. des jeweiligen Jahres

Finnische Staatsangehörige nach Bundesländern am 31.12.2016 *)

	Fläche	Finnische Staatsbürger (Anzahl)		
	km²	insgesamt	männlich	weiblich
Deutschland	357.030	15.050	5.040	10.010
Baden-Württemberg	35.752	1.845	635	1.210
Bayern	70.549	2.690	995	1.695
Berlin	892	2.060	745	1.315
Brandenburg	29.477	140	60	80
Bremen	404	210	75	135
Hamburg	755	890	245	645
Hessen	21.115	1.675	540	1.135
Mecklenburg-Vorpommern	23.174	115	40	75
Niedersachsen	47.618	1.045	280	765
Nordrhein-Westfalen	34.084	2.410	765	1.645
Rheinland-Pfalz	19.847	475	155	320
Saarland	2.569	75	30	45
Sachsen	18.414	230	115	115
Sachsen-Anhalt	20.445	80	45	35
Schleswig-Holstein	15.763	1.045	285	760
Thüringen	16.172	65	30	35

*) Ergebnisse des Ausländerzentralregisters.

© Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2017

Vervielfältigung und Verbreitung, auch auszugsweise, mit Quellenangabe gestattet.

Finnen in Deutschland (31.12.)

Jahr	insgesamt	männlich	weiblich
2016	15.050	5.040	10.010
2015	14.580	4.792	9.788
2014	14.019	4.510	9.509
2013	13.915	4.445	9.470
2012	13.359	4.135	9.334
2011	13.182	4.013	9.169
2010	12.960	3.856	9.104
2009	12.901	3.790	9.111
2008	13.400	3.987	9.413
2007	13.394	3.986	9.408
2006	13.175	3.837	9.338
2005	13.253	3.875	9.378
2004	13.110	3.763	9.347
2003	15.748	4.763	10.985
2002	15.827	4.844	10.983

Suomalaisen kirkollisen työn keskus
Herrenhäuser Str. 12, 30419 Hannover
0511-2796600, info@zfka.de, www.rengas.de

rengaszfka